

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

2024 YILI

SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	18
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	19
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	19
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	20
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	25
7. DENETİM BULGULARI	25
8. EKLER	61

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Genel Personel Durumu	12
Tablo 2: Daire Başkanlığı Bazında Personel Sayısı	12
Tablo 3: 2022-2023-2024 Yıllarına Ait Bütçe Ödenekleri ve Gerçekleşmeleri	14
Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Ödenekleri	14
Tablo 5: 2023 Yılı Bütçe Gider Gerçekleşmeleri	15
Tablo 6: 2023 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri	15
Tablo 7: 2024 Yılı Bütçe Ödenekleri	15
Tablo 8: 2024 Yılı Bütçe Gider Gerçekleşmeleri	16
Tablo 9: 2024 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri	16
Tablo 10: Çevre Temizlik Vergisi Payı Borcu Olan İdareler	28
Tablo 11: KDV Artışı Sebebiyle Meydana Gelen Fiyat Değişimi	31
Tablo 12: Hatay İli Toplam Okul Servis Aracı Sayısı	40

KISALTMALAR

HATSU	Hatay Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
HBB	Hatay Büyükşehir Belediyesi
KDV	Katma Değer Vergisi
UKOME	Ulaşım Koordinasyon Merkezi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Belediyeye Bağışlanan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi
2. Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi

B. Diğer Bulgular

1. Su ve Kanalizasyon İdaresi ve İlçe Belediyelerince Aktarılması Gereken Çevre Temizlik Vergisi Paylarının Aktarılmaması
2. Yapım İhalelerinde Akaryakıt Fiyat Farkı Hesabında KDV Oranının Hatalı Alınması
3. Hakedişlerin Aylık Yapılmaması ve Fiyat Farkı Hesabının İş Programına Uygun Yapıldığı Değerlendirilerek Ödemede Bulunulması
4. Yeni Birim Fiyatla Sözleşmeye Dâhil Olan İş Kalemlerinin Miktarının Belirlenmemesi Nedeniyle Revize Birim Fiyat Uygulamasının Gerçekleştirilememesi
5. Okul Servislerinin İşletme Hakkının İhale Yapılmadan Sürdürülmesi
6. Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi
7. Toplu Ulaşım Hatlarının İhalesiz ve Süresiz Olarak Kullandırılması
8. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması
9. İşçilerin Yıllık Fazla Çalışma Saati Sınırının Aşılması
10. Taşınmaz İcmal Cetvellerinin Düzenlenmemesi
11. Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması
12. Ecrimisilin Olağan Bir Taşınmaz Yönetim Şekline Dönüştürülmesi
13. Elektrik Enerjisi Alımlarında Muaf Olunduğu Halde Elektrik Tüketim Vergisi Ödenmesi
14. Bütçe Emanetlerinin Ödenmesinde Mevzuatta Belirtilen Sıraya Uyulmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Anayasal Düzenlemeler

Mahalli idareler, Anayasa'nın 123 ve 127'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 123'üncü maddesinde; idarenin kuruluş ve görevleri ile bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 127'nci maddesinde mahalli idareler, "il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir." şeklinde tanımlanmıştır.

Ayrıca mahalli idarelerin görevleri, yetkileri, mali ve kolluk işleri ile merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilişkilerinin kanunla düzenlenmesi Anayasal bir zorunluluktur. Bir başka deyişle mahalli idarelerle ilgili bu alanların, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge gibi ikincil mevzuatla düzenlenmesine imkân bulunmamaktadır.

Yine Anayasa'ya göre mahalli idareler belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, kendi aralarında Cumhurbaşkanı izni ile kurulur.

Hatay Büyükşehir Belediyesi, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve anılan Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan esas ve usullere tabi olan genel yönetim kapsamında idarî ve malî özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisidir.

Bu itibarla, İdarenin faaliyetlerini yönlendiren birincil ve ikincil mevzuat aşağıdaki düzenlemelerden oluşmaktadır.

Kanunlar

Büyükşehir Belediyesi görev, yetki ve sorumluluklarını temel olarak 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde yerine getirmektedir.

- 1164 Sayılı Arsa Üretimi ve Değerlendirilmesi Hakkında Kanun

- 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu
- 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu
- 1512 Sayılı Noterlik Kanunu
- 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
- 1608 Sayılı Umuru Belediyeye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Kanunu
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 197 Sayılı MTV Kanunu
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanun
- 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu
- 2560 Sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
- 2644 Sayılı Tapu Kanunu
- 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu
- 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
- 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu
- 2918 Sayılı Karayolu Trafik Kanunu
- 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu
- 2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu
- 2981 Sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemlere Dair Kanun
- 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu

- 3194 Sayılı İmar Kanunu
- 3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu
- 3402 Sayılı Kadastro Kanunu
- 3572 Sayılı İş yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Kanun
- 3621 Sayılı Kıyı Kanunu
- 3998 Sayılı Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun
- 4207 Sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun
- 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu
- 4706 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu
- 4735 Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
- 4736 Sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
- 4857 Sayılı İş Kanunu
- 4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanun
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu
- 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu
- 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

- 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun
- 5449 Sayılı Kalkınma Ajansı Kanunu
- 5502 Sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 5543 Sayılı İskân Kanunu
- 5627 Sayılı Enerji Verimliliği Kanunu
- 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu
- 5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun
- 5957 Sayılı Sebze ve Meyveler İle Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
- 6085 Sayılı Sayıştay Kanunu
- 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
- 6107 Sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun
- 6292 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmasını Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkındaki Kanun
- 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun
- 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun
- 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
- 6360 Sayılı 14 İlde Büyükşehir Belediyesi ve 27 İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

- 6552 İş Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun

- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 6570 Sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu
- 775 Sayılı Gecekondu Kanunu
- 854 Sayılı Deniz İş Kanunu

Kararnameler

- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname
- 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

Genel Yönetmelikler

- Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğı
- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğı
- Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
- Atık Suların Kanalizasyona Deşarj Yönetmeliğı
- Atık Yönetimi Yönetmeliğı
- Bakıma Muhtaç Engellilerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik
- Belediye İtfaiye Yönetmeliğı
- Belediye Tahsilat Yönetmeliğı
- Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik
- Belediye Zabıta Yönetmeliğı
- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik

- Biyosidal Ürünler Yönetmeliği
- Büyük Ölçekli Harita ve Harita Bilgileri Üretim Yönetmeliği
- Benzin ve Motorin Türlerinin Çevresel Etkilerine Dair Yönetmelik
- Elektronik Haberleşme Sektöründe Acil Yardım Çağrı Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik
- Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik
- İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik
- Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Hazine Garantisi Olmaksızın Hibe Hariç Dış İmkân Sağlamasına İzin Verilmesine ve Sağlanan Dış İmkânın İzlenmesine İlişkin Yönetmelik
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik
- Karayolları Trafik Yönetmeliği
- Karayolu Taşıma Yönetmeliği
- Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
- Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği
- Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliği
- Mahalli İdareler Uzlaşma Yönetmeliği
- Mezarlık Yerlerinin İnşası İle Cenaze Nakil ve Defin İşlemleri Hakkında Yönetmelik
- Otopark Yönetmeliği
- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
- Taşınır Mal Yönetmeliği
- Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

- Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

Hatay Büyükşehir Belediyesi; görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen başta 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol kanunu olmak üzere ilgili hukuki mevzuat doğrultusunda ana hizmet alanları ve kurumsal yönetim alanında yer alan faaliyet ve hizmetleri yürütmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7'nci maddesine göre Büyükşehir Belediyelerinin temel görev, yetki ve sorumlulukları aşağıdadır.

a) İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.

b) Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak.

c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

e) Belediye Kanunu'nun 69 ve 73'üncü maddelerindeki yetkileri kullanmak.

f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya

kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettmek veya ruhsat vermek.

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.

n) Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dâhil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek.

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak, kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u) İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi

kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

z) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (l), (s), (t) bentlerindeki görevleri ile temizlik hizmetleri ve adres ve numaralandırmaya ilişkin görevlerini belediye meclisi kararı ile ilçe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler. Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. Taşıma birlik veya kooperatiflerine, belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabilir.

Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler.

Aynı Kanunun 8'inci maddesinde, büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla ve Kanunun 9'uncu maddesinde büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediyesine görev ve yetki verilmiştir. Kanunun 11'inci maddesinde büyükşehir belediyesi ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyeleri; görevli oldukları konularda 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

İdari ve mali özerkliğe sahip olan Belediyeler, kanun ve kararnamelerle verilen görevlerinin icrası için kendi bütçelerini yapmaya, kanun ve kararnamelerle kendilerine tahsis edilen gelirlerini toplamaya ve yine kanunlarla belirlenen giderleri yapmaya yetkilidir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Hatay Büyükşehir Belediyesi personeli; memur, sözleşmeli, işçi ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'nin ek 20'nci maddesi kapsamında doğrudan hizmet alımı yöntemiyle çalışan işçi statüsündeki personelden oluşmaktadır. Memurlar, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olarak Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından atanır ve özlük işlemleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri çerçevesinde yürütülür. İşçilere ilişkin düzenleme ise 4857 sayılı İş Kanunu'nda yer almaktadır.

Kurumda; 702 memur, 99 tam zamanlı sözleşmeli ve 176 işçi olmak üzere toplamda 977 personel görev yapmaktadır. Böylece, toplam personelin %72 'si memur, %10'u tam zamanlı sözleşmeli ve %18'i işçi statüsünde bulunmaktadır.

Ayrıca, Kurumda 375 sayılı KHK'nin ek 20'nci maddesi kapsamında doğrudan hizmet alımı yöntemiyle olmak üzere 4569 işçi istihdam edilmektedir.

Lisans ve lisansüstü personelin oranı yaklaşık %41,60 seviyesindedir. Belediye personelinin %72'sini oluşturan memurların ise yaklaşık % 14,53'ü ön lisans, % 57,98'si lisans ve lisansüstü, % 25,21'i lise, % 1,14'ü orta öğretim, % 1,14'ü ilköğretim mezunudur (375 sayılı KHK'nin ek 20'nci maddesi kapsamında istihdam edilenler hariç).

Norm kadro cetveline göre; Belediyeye tahsis edilen 1538 memur kadrosunun 801'i dolu, geriye kalan 737'si boştur.

Kurumdaki istihdam türleri şöyledir:

Memur: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olarak çalışırlar. Tüm görevleri ve özlük hakları bu yasada düzenlenmiştir.

Sözleşmeli Personel: 5393 Sayılı Kanun'un 49. Maddesindeki hükümlere göre istihdam edilirler.

Sürekli İşçi: 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olarak çalışırlar. Çalışma usul ve esasları İş Kanunu ile düzenlenir. Genellikle bir sendikaya üye olarak toplu iş sözleşmesi ile çalışırlar.

Doğrudan Hizmet Alımı ile Çalıştırılan İşçi: 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 20'nci maddesi kapsamında doğrudan hizmet alımı yöntemiyle istihdam edilmektedir.

Tablo 1: Genel Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	1538	702
Sözleşmeli Memur		99
Kadrolu İşçi	630	176
Toplam	2168	977
375 Sayılı KHK'nin Ek 20'nci Maddesi Kapsamında İstihdam Edilen Personel		4569
Meclis Üyesi Başkan Yardımcısı		2
Genel Toplam	2168	5548

Tablo 2: Daire Başkanlığı Bazında Personel Sayısı

Sıra No	Daire Başkanlığı	Memur	Sözleşmeli	İşçi	Belediye Şirket İşçisi*	TOPLAM
1	HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI	1				
2	HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİSİ	89				
3	İÇ DENETİM BİRİMİ	2				
4	ÖZEL KALEM MÜDÜRLÜĞÜ	5	1			
5	BAŞKAN DANIŞMANLARI		3			
6	GENEL SEKRETERLİK	1				
7	1. HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ	5		1		
	GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞI TOPLAM (4)					
8	GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞI (1)					
9	ÇEVRE KORUMA VE KONTROL DAİRESİ BAŞKANLIĞI	16	7	2		
10	PARK BAHÇE VE YEŞİL ALANLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI	25	11	10		
11	YOL BAKIM VE ALTYAPI KOORDİNASYON DAİRESİ BAŞKANLIĞI	4	2	5		
12	İLÇE HİZMETLERİ I. BÖLGE DAİRESİ BAŞKANLIĞI					
13	İLÇE HİZMETLERİ II. BÖLGE DAİRESİ BAŞKANLIĞI					
14	İTFAİYE DAİRESİ BAŞKANLIĞI	127	3	61		

	GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞI (2)					
15	ULAŞIM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	29	8	10		
16	FEN İŞLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI	31	21	10		
17	ZABITA DAİRESİ BAŞKANLIĞI	145	1	13		
18	ETÜT VE PROJELER DAİRESİ BAŞKANLIĞI	18	3	1		
19	İMAR VE ŞEHİRCİLİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI	41	5	1		
	GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞI (3)					
20	KÜLTÜR VE SOSYAL İŞLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI	18	3	5		
21	DIŞ İLİŞKİLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI	15	6			
22	MUHTARLIK İŞLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI	18		1		
23	SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI	63	5	36		
24	BASIN YAYIN VE HALKLA İLİŞKİLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI	11	3			
25	TARIMSAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI	10	1			
	GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞI (4)					
26	İNSAN KAYNAKLARI VE EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	16	1	2		
27	MALİ HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI	58	2	17		
28	YAZI İŞLERİ VE KARARLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI	13	1	1		
29	DESTEK HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI	12	5			
30	BİLGİ İŞLEM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	18	7			
31	SATIN ALMA DAİRESİ BAŞKANLIĞI					
Toplam Personel Sayısı		791	99	176		
*375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 20'nci maddesi kapsamında doğrudan hizmet alımı yöntemiyle istihdam edilen personel						

1.3. Mali Yapı

Belediyenin muhasebe kayıt sistemi, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile getirilen ve mali yıl esasına göre tutulan tahakkuk esaslı devlet muhasebesi olup kayıt işlemleri Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği çerçevesinde düzenlenerek 27.05.2016 tarih 29724 (M) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

5018 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesinin ilk iki fıkrasında;

“Muhasebe sistemi; karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve mali raporların düzenlenmesi ile kesin hesabın çıkarılmasına temel olacak şekilde kurulur ve yürütülür.

Kamu hesapları, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile mali sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulur.” denilmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 12’nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmıştır. Buna göre, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak belirtilmiştir.

Belediyenin bütçesi, mali yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren Meclis Kararıdır.

Mahalli idareler bütçesi analitik bütçe sistemine uygun olarak hazırlanmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’ne göre, bütçe; gider, gelir ve finansmanın ekonomik sınıflandırması bölümlerinden oluşmaktadır. Gider bütçesi; kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik sınıflandırma olmak üzere dört bölüme ayrılır. Finansman tipi sınıflandırma tek düzeyden, diğer sınıflandırmalar dört düzeyden oluşur. Gelir bütçesi ve finansmanın ekonomik sınıflandırması cetvelleri de dört düzeyden oluşur. Kurumun kurumsal kodu 46.31.01’dir.

Tablo 3: 2022-2023-2024 Yıllarına Ait Bütçe Ödenekleri ve Gerçekleşmeleri

Yıllar	2022	2023	2024
Bütçe ile Verilen Ödenek	2.440.000.000,00	6.320.000.000,00	8.850.000.000,00
Net Ödenek	4.312.739.526,08	7.156.806.901,27	16.542.815.750,07
Gerçekleşen Harcama	3.705.153.603,28	5.996.038.488,99	13.912.103.743,89
Gerçekleşme Oranı (%)	85,91	83,87	84,10

Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Ödenekleri

Gider Türü (1. Düzey)	Bütçe ile Verilen Ödenek	Önceki Yılandan Devreden Ödenekler	Ek Ödenek	Net Bütçe Ödeneği Toplamı	Bütçe Gideri Toplamı	Yıl İçinde İptal Edilen Ödenek	Sonraki Yıla Devreden Ödenek
Personel Giderleri	370.500.000,00	0,00	148.300.000,00	518.800.000,00	442.919.620,82	75.880.379,18	0,00
S.G.K Dev. Prim. Giderleri	50.000.000,00	0	12.400.000,00	62.400.000,00	55.918.206,35	64.81.793,65	0,00
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.383.104.000,00	8.596.628,27	104.300.000,00	2.921.922.888,56	2.586.131.855,57	299.345.494,6	36.445.538,42
Faiz Giderleri	220.000.000,00	0	0,00	142.344.452,00	128.908.231,80	13.436.220,2	0,00
Cari transferler	106.100.000,00	0,00	10.000.000,00	119.945.548,00	43.876.559,80	76.068.988,2	0,00
Sermaye Giderleri	2.462.746.000,00	273.210.273,00	280.000.000,00	3.157.844.012,71	2.553.437.760,05	119.219.233,6	485.187.019,10

Sermaye Transferleri	115.000.000,00	0	0	115.000.000,00	107.868.254,60	7.131.745,4	0,00
Borç Verme	100.000.000,00	0	0	100.000.000,00	76978000	23.022.000	0,00
Yedek Ödenekler	512.550.000,00	0	0,00	18.550.000,00	0	18550000	0,00
TOPLAM	6.320.000.000,00	281.806.901,27	555.000.000,00	7.156.806.901,27	5.996.038.488,99	639.135.854,76	521.632.557,52

Tablo 5: 2023 Yılı Bütçe Gider Gerçekleşmeleri

H.	E.	Gider Türü	İlk Bütçe	Ek Bütçe	Son Bütçe	Gerçekleşen	Gerç. Oranı (%)
Kod	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.
830	1	Personel Giderleri	370.500.000,00	148.300.000,00	518.800.000,00	442.919.620,82	85,37
830	2	S.G.K Dev. Prim. Giderleri	50.000.000,00	12.400.000,00	62.400.000,00	55.918.206,35	89,61
830	3	Mal ve hizmet Alım Giderleri	2.383.104.000,00	104.300.000,00	2.921.922.888,56	2.586.131.855,57	88,51
830	4	Faiz Giderleri	220.000.000,00	0,00	142.344.452,00	128.908.231,80	90,56
830	5	Cari transferler	106.100.000,00	10.000.000,00	119.945.548,00	43.876.559,80	36,58
830	6	Sermaye Giderleri	2.462.746.000,00	280.000.000,00	3.157.844.012,71	2.553.437.760,05	74,42
830	7	Sermaye Transferleri	115.000.000,00	0	115.000.000,00	107.868.254,60	93,80
830	8	Borç Verme	100000000	0	100000000	76978000	76,98
900	9	Yedek Ödenekler	512.550.000,00	0,00	18.550.000,00	0	0,00
TOPLAM			6.320.000.000,00	555.000.000,00	7.156.806.901,27	5.996.038.488,99	83,87

Tablo 6: 2023 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri

H.	E.	Gelir Türü	Bütçe	Gerçekleşen	Gerç. Oranı %
Kod	Kod	Kod	Kod	Kod	Kod
800	1	Vergi Gelirleri	41.820.000,00	20.954.120,70	50,11
800	3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	68.326.000,00	253.972.480,11	371,71
800	4	Alınan Bağış ve Yardımlar	5.000.000,00	349.080,83	6,98
800	5	Diğer Gelirler	6.259.951.000,00	4.769.841.531,05	76,20
800	6	Sermaye Gelirleri	150.000.000,00	0,00	0,00
800	8	Alacaklardan Tahsilat	50.000.000,00	0,00	0,00
		Red ve İadeler (-)	-97.000,00	0,00	0,00
TOPLAM			6.575.000.000,00	5.045.117.212,69	76,73

Tablo 7: 2024 Yılı Bütçe Ödenekleri

Gider Türü (1. Düzey)	Bütçe ile Verilen Ödenek	Önceki Yılandan Devreden Ödenekler	Ek Ödenek	Net Bütçe Ödeneği Toplamı	Bütçe Gideri Toplamı	Yıl İçinde İptal Edilen Ödenek	Sonraki Yıla Devreden Ödenek
Personel Giderleri	722.550.000,00	0,00	145.000.000,00	883.100.000,00	844.146.265,00	38.953.735,00	0,00
S.G.K Dev. Prim. Giderleri	91.000.000,00	0,00	0,00	95.450.000,00	92.776.320,48	2.673.679,52	0,00
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.498.300.000,00	36.445.538,42	1.621.600,00	5.556.025.880,16	4.526.259.934,08	442.016.476,08	587.749.470,00
Faiz Giderleri	145.140.000,00	0,00	0,00	298.065.000,00	287.787.893,10	10.277.106,90	0,00
Cari transferler	185.200.000,00	0,00	50.000.000,00	220.250.000,00	173.321.392,30	46.928.607,70	0,00
Sermaye Giderleri	3.292.810.000,00	489.187.019,10	2.445.000,00	6.297.502.061,87	4.954.635.992,68	806.419.370,97	536.446.698,22
Sermaye Transferleri	165.000.000,00	0,00	251.449.976,00	1.930.122.807,97	1.898.775.946,18	31.346.861,79	0,00

Borç Verme	50.000.000,00	0,00	1.019.149.686,00	1.134.400.000,07	1.134.400.000,07	0	0,00
Yedek Ödenekler	700.000.000,00	0,00	1.633.400.000,00	127.900.000,00	0,00	127.900.000,00	0,00
TOPLAM	8.850.000.000,00	525.632.557,52	7.165.599.662,00	16.542.815.750,07	13.912.103.743,89	1.506.515.837,96	1.124.196.168,22

Yukarıda belirtilen 2024 yılı bütçe ödenekler raporunda Net Bütçe Ödeneği toplamı ile bütçeyle verilen ödenek, önceki yıldan devredilen ödenek ve de ek ödenek toplamaları arasında 1.583.530,55 TL fark bulunmaktadır. Sebebi 08 finansman kodu ile eklemesi yapılan kuruma bağış işlemi kapsamında değerlendirilmesi sonucu oluşmuştur.

Tablo 8: 2024 Yılı Bütçe Gider Gerçekleşmeleri

H.	E.	Gider Türü	İlk Bütçe	Ek Bütçe	Son Bütçe	Gerçekleşen	Gerç. Oranı (%)
Kod	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.	Kod.
830	1	Personel Giderleri	722.550.000,00	145.000.000,00	883.100.000,00	844.146.265,00	95,59
830	2	S.G.K Dev. Prim. Giderleri	91.000.000,00	0,00	95.450.000,00	92.776.320,48	97,20
830	3	Mal ve hizmet Alım Giderleri	3.498.300.000,00	1.621.600.000,00	5.556.025.880,16	4.526.259.934,08	81,47
830	4	Faiz Giderleri	145.140.000,00	0,00	298.065.000,00	287.787.893,10	96,55
830	5	Cari transferler	185.200.000,00	50.000.000,00	220.250.000,00	173.321.392,30	78,69
830	6	Sermaye Giderleri	3.292.810.000,00	2.445.000.000,00	6.297.502.061,87	4.954.635.992,68	78,68
830	7	Sermaye Transferleri	165.000.000,00	251.449.976,00	1.930.122.807,97	1.898.775.946,18	98,38
830	8	Borç Verme	50.000.000,00	1.019.149.686,00	1.134.400.000,07	1.134.400.000,07	100
900	9	Yedek Ödenekler	700.000.000,00	1.633.400.000,00	127.900.000,00	0,00	0,00
TOPLAM			8.850.000.000,00	7.165.599.662,00	16.542.815.750,07	13.912.103.743,89	84,10

Tablo 9: 2024 Yılı Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri

H.	E.	Gelir Türü	Bütçe	Gerçekleşen	Gerç. Oranı %
Kod	Kod	Kod	Kod	Kod	Kod
800	1	Vergi Gelirleri	55.850.000,00	35.481.867,09	60,64
800	3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.394.560.000,00	2.596.684.119,68	98,93
800	4	Alınan Bağış ve Yardımlar	5.218.650,00	510.700.530,55	100,00
800	5	Diğer Gelirler	8.132.202.675,00	7.701.303.242,22	99,24
800	6	Sermaye Gelirleri	350.000.000,00	0,00	0,00
800	8	Alacaklardan Tahsilat	157.268.675,00	10.000.000,00	100,00
		Red ve İadeler (-)	-100.000,00	0,00	0,00
TOPLAM			11.095.000.000,00	10.854.169.759,54	98,99

İdarenin 31.12.2024 tarihli Bilançosuna göre, varlık ve kaynakları 19.732.132.407,86 TL'dir. Varlıkların 1.718.461.562,34 TL'sini dönen varlıklar, 18.013.670.845,52 TL'sini ise duran varlıklar oluşturmaktadır. 668.139.277,39 TL tutarındaki Kurum Alacakları hesabı dönen varlıkların büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. 14.534.640.180,68 TL tutarındaki Maddi Duran Varlıklar hesabı ise duran varlıkların büyük bir bölümünü oluşturmaktadır.

Kaynakların 4.890.559.894,50 TL'si kısa vadeli yabancı kaynaklardan, 6.067.165.104,22 TL'si uzun vadeli yabancı kaynaklardan, 8.774.407.409,14 TL'si öz kaynaklardan oluşmaktadır.

2024 yılı faaliyet sonuçları tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın Belediyenin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2024 yılı Faaliyet Gideri 11.533.241.169,40 TL, Faaliyet Geliri 10.978.013.423,46 TL olup enflasyon düzeltmesi 3.293.797.041,50 TL ile birlikte dönem olumlu faaliyet sonucu ise 2.738.569.295,56 TL olarak gerçekleşmiştir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

Hatay Büyükşehir Belediyesinin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
- c) Bilanço
- d) Faaliyet sonuçları tablosu

- e) Nakit akış tablosu
- f) Diğer mali tablolar
- g) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
- h) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- ı) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
- j) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- k) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- l) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
- m) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
- n) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
- o) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- p) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

17.09.2020 tarihli ve 31247 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar’ın 8’inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine

uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmamasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun beşinci kısmında düzenlenen mevzuat ile hükme bağlanan İç Kontrol Sistemi, kaliteli kamu hizmetinin sağlanması amacıyla hesap verebilirliğin teminini, saydamlığın geliştirilmesini, yönetsel esneklikler sağlanarak yetki ve sorumlulukların devrini, sonuç odaklı yönetim ve bütçeleme anlayışı ile vatandaş beklentilerinin karşılanmasını ön plana çıkan unsurlardan oluşmaktadır.

Uluslararası düzeyde kabul gören iç kontrol, kurumun hedeflerine ulaşması için makul güvence sağlamak üzere tasarlanmış olan bir sistemdir. Bu sistemin en iyi bilinen modeli olan Committee Of Sponsoring Organizations (COSO) çerçevesinde iç kontrol; kurumdaki iş ve işlemlerin mevzuata uygunluğunu, mali ve yönetsel raporlamanın güvenilirliğini, faaliyetlerin etkililiği ve etkinliği ile varlıkların korunmasını sağlamayı amaçlar.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır. Bunlar ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti verir.

Kamu idarelerinde uygulanacak olan iç kontrol sistemi 5018 sayılı Kanunun 55. ve 67. maddelerinde; iç kontrolün tanımı, amacı, yapısı ve işleyişi, ön mali kontrol ve mali hizmetler birimi, muhasebe hizmeti ve yetkilisi, iç denetim, iç denetçi ve İç Denetim Koordinasyon Kurulu ve görevleri başlıkları altında, anılan Kanunun 55., 56., 57. ve 58. maddelerine dayanılarak ve Hazine ve Maliye Bakanlığınca yayımlanan "İç Kontrol ve Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar"da; iç kontrol, ön mali kontrol, mali hizmetler biriminin ön mali kontrolüne tabi mali karar ve işlemler ve çeşitli hükümler bölümleri altında ayrıntılarıyla birlikte ele alınmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak 26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

2024 yılı denetimi kapsamında, İdarenin iç kontrol sistemi; anılan Tebliğ’de yer verilen kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme bileşenleri esas alınarak değerlendirilmiştir.

Kontrol Ortamı

Kontrol ortamı, İdare yönetiminin kurum içi kontrolün önem ve mahiyetine ilişkin bakış açısı, tutum ve davranışlarını ifade eder. İç kontrolün amaçlarına ulaşılması için gerekli olan düzen ve çerçeveyi sağlar. İdaredeki kontrol bilinci kontrol ortamının özünü meydana getirmektedir.

Söz konusu bileşene ait Etik Değerler ve Dürüstlük, Misyon, Organizasyon ve Görevler, Personelin Yeterliliği ve Performansı ile Yetki Devri standartlarının sağlanmasına yönelik olarak;

İdare tarafından ilk olarak 2015 yılında başlayan iç kontrol çalışmaları kapsamında son olarak 2022 yılında İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunca uygun görülen ve 07.12.2022 tarih ve 5117 sayılı Başkanlık Makamı ile onaylanan 2023-2024 Yılları İç Kontrol Uyum Eylem Planı hazırlanmış ve İdarenin web sitesinde duyurulmuştur. Eylem Planı, 09.12.2022 tarih ve 31246 sayılı yazı ile de Hazine ve Maliye Bakanlığı’na gönderilmiştir.

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında işe başlayan her personele Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi tebliğ edilemekte ve konu ile ilgili bilgilendirme yapılmaktadır. Son olarak 2023 yılında 336 personelin “Etik Eğitimi” alması sağlanmıştır.

Stratejik Planda yer alan stratejik amaç ve hedefler doğrultusunda performans programı ve performansa dayalı bütçe oluşturulmakta ve gerçekleşme sonuçları faaliyet raporunda değerlendirilmektedir. Stratejik Plan, Performans Programları ve Faaliyet Raporları mevzuatta belirtilen dönemlerde İdarenin web sitesinde kamuoyu ile paylaşılmıştır. Her yıl hazırlanan idarenin faaliyetlerine ilişkin raporda Üst yönetici ve Harcama Yetkilileri İç kontrol güvence beyanları faaliyet raporunun ekine konulmaktadır.

Bütçe gerçekleştirmeleri ile gelecek döneme ait bütçe tahminlerinin yer aldığı "Mali Durum ve Beklentiler Raporu" kurum web sayfasında yayınlanarak kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Çalışanların ve hizmet alanların görüş ve önerilerini iletebilecekleri kanallar

oluşturulmuştur. İç ve dış paydaş memnuniyet anketleri yapılarak gerekli aksiyonlar alınmaktadır.

İdarenin misyonu halen yürürlükte olan 2020-2024 stratejik planında belirlenmiş olup Plan, İdarenin web sitesinde yayınlanmaktadır.

Birim çalışma yönetmelikleri olmayan birimler çalışma yönetmeliklerini hazırlamış ve belediye meclisince onaylanmıştır. Birimlerin sorumluluk ve görevlerinde değişiklik olanlar çalışma yönetmeliklerini revize etmektedirler.

Görev tanım formları tüm birimler itibari ile hazırlanmış ve birim amirleri tarafından onaylanmıştır.

İdarenin ve birimlerinin organizasyon yapısını, temel yetki ve sorumluluk dağılımını, hesap verebilirlik ve uygun raporlama ilişkisini gösterecek şekilde İdare ve Daire Başkanlıklarının teşkilat şeması oluşturulmuştur.

Hassas görevlerle ilgili bazı birimlerde çalışma başlatılmış ancak kurum geneli için bir çalışma bulunmamaktadır. 2023-2024 İç kontrol Uyum Eylem Planında 2023 yılı sonuna kadar tamamlanması hedeflenen hassas görev listesine ilişkin çalışma, 6 Şubat deprem felaketinden sonra hizmet binalarının birçoğunun hasar almış veya yıkılmış olması ve bu işe ilişkin olarak personelin uygun çalışma ortamının bulunmaması sebebiyle uygun koşullar sağlandığında tamamlanacaktır.

Mevzuata uygun olarak personel rejimi çerçevesinde yer değiştirme, üst görevlere atanma, eğitim, kadro iptal ve ihdası, performans değerlendirmesi, özlük hakları gibi insan kaynakları yönetimine ilişkin faaliyetler yapılmaktadır. Yönetici ve personelin bilgi, deneyim ve yeteneğini arttıracak hizmet içi eğitimler verilmektedir.

696 sayılı KHK ya göre personel alımı ilgil mevzuat çerçevesinde yapılmaktadır. Görevde yükselme ve unvan değişikliği esaslarını belirleyen yönetmelik gereğince yükselmeler sınav esasına dayandırılmıştır.

İmza yetkilileri ve Yetki Devri Yönergeleri hazırlanmıştır. Yetkiler, hiyerarşik kademeler içinde kademe atlamadan devredilmektedir.

Hatay Büyükşehir Belediyesi Ön Mali Kontrol Sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslara uygun olarak kurulmuştur. Ancak idare yönetmeliklerinde revizyon

olduğundan Ön Mali Kontrol yönergesi de düzenleme yapılmak üzere kaldırılmıştır. Birimlerin ön mali kontrol yetkileri ve onayları, muhasebe yetkilisi görevlendirme onayı ile harcama yetkililerin görevlendirme onayı, ile ihale komisyonları ile muayene kabul komisyonlarının görevlendirme onayları mevzuat hükümlerine göre yapılmaktadır.

İç Denetim Birimi bulunmakta olup, toplam 4 iç denetçi kadrosu bulunmaktadır. Fiilen 2 iç denetçi görev yapmaktadır. 2023 yılı içerisinde yaşanan deprem felaketi sonrasında çalışmalarına sınırlı olarak devam etmiştir. Üst yönetici tarafından onaylanacak İç Denetim Planı ve Programı çerçevesinde denetim, inceleme, araştırma ve danışmanlık faaliyetlerinin sürdürülmesi hedeflenmektedir.

İç denetim biriminin İç Kontrol Sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışması mevcuttur.

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu, üst yöneticinin onayı ile görevlendirilmiştir. Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı hazırlık çalışmalarının üst yönetici onayıyla başlatılmıştır.

İdare birimleri her yıl kendi içinde iç kontrol sistemlerini değerlendirmektedir. İdare düzeyinde, İç Kontrol Sisteminin değerlendirilmesi en son 2022 yılında sözlü olarak yapılmıştır.

İdarenin tüm birimleri tarafından yönetim bilgi sisteminde kurumsal iş ve işlemler yürütülmekte, aynı sistem üzerinde elektronik belge yönetim sistemi de kullanılmaktadır.

Veri Giriş Sistemi; İdarece yürütülen faaliyet ve projelerin doğru ve güvenilir veriye dayalı olarak zamanında planlanabilmesi, takip edilebilmesi, raporlanabilmesi, analiz ve brifing oluşturulabilmesi amacıyla daire başkanlıklarının yapmış oldukları ve yapımı devam eden tüm faaliyet/yatırım/projelere ilişkin verilerinin sisteme girişleri yapılmaktadır. Genel hatlarıyla yönetimin ihtiyaç duyacağı gerekli bilgi ve raporları üretecek ve analiz yapmaya imkân sağlayacak kapasitede bir sistem olduğu düşünülmektedir.

Risk Değerlendirme

Risk değerlendirme, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılan tüm faaliyetlerde karşılaşılabilecek risklerin tanımlanması, analiz edilmesi ve bu risklerin nasıl yönetilmesi gerektiğine karar verilmesi süreçlerini içerir. Bu kapsamda risk değerlendirme, tüm

iş süreçlerinde geçerli olan tehdit ve fırsatların katılımcı yöntemlerle belirlenmesi ve belirlenen unsurların etki ve olasılık analizlerinin yapılmasını gerektiren bir iç kontrol bileşenidir.

Söz konusu bileşene ait Planlama ve Programlama ile Risklerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi standartlarının sağlanmasına yönelik olarak;

Stratejik plan, idarenin paydaş görüşleri alınarak birimlerinin ve personelinin katkılarıyla mevzuata uygun bir şekilde hazırlanmış ve idarenin yürüteceği program, faaliyet ve projeleri ile bunların kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerini içeren performans programı ile bütçe oluşturulmuştur. Belediye otomasyon sisteminde bütçe girişleri stratejik plan ve performans programına bağlı olarak yapılmakta ve harcamalar yine sistem üzerinden takip edilmektedir.

Kurumsal düzeyde altı ayda bir stratejik plan izleme ve değerlendirmeleri yapılmakta, üçer aylık periyotlarda ise performans programının izlemeleri yapılmaktadır. Ayrıca yöneticiler verilen görevlerin sonucunu izlemeye yönelik olarak dönemsel olarak toplantılar yapmaktadır.

Kontrol Faaliyetleri

Kontrol faaliyetleri, hali hazırda mevcut olan ya da gerçekleşmesi öngörülen riskleri ortadan kaldırmak, etki ve/veya ihtimalini azaltmak üzere planlanarak uygulanan tüm eylemlerdir. Kontrol faaliyetleri, belirlenen her bir risk için farklılık arz edebilir. Zira söz konusu faaliyetlerin başarılı olabilmesi, karşılık geldiği her riske uygun bir şekilde belirlenmiş olmasına bağlıdır. Bununla birlikte uygulamaya konulan kontrol faaliyetlerinin sürekli takip edilerek bunlar üzerinde gerekli iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir.

Mali işlemler öncesi ve sonrası ön mali kontrol süreci etkin olarak uygulanmakta olup gerekli prosedürler hazırlanmıştır. Faaliyetlere ilişkin kontroller ise üçer aylık performans izleme programı raporları ve İdarenin otomasyon sisteminde bulunan performans esaslı bütçe modülü ile yapılmaktadır. Yöneticiler ve ilgili personel bütçe uygulama ve kaynak kullanımına ilişkin bilgilere bilgi sistemi üzerinden erişim sağlamaktadır.

Varlıkların dönemsel kontrolünü ve güvenliğinin sağlanmasını kapsayacak muhasebe kayıtları, taşınır ve taşınmaz mal kayıtları ile varlıkların kontrol ve güvenliği sağlanmaktadır.

Belediyenin, mali karar ve işlemleri hakkında yazılı prosedürler çıkarılmıştır.(Ön Mali Kontrol Yönergesi; Satınalma Yetki Yönergesi, İhale Uygulama Talimatı vb.)

Faaliyet ve mali kararlar işlemlerinin onaylanması, uygulanması, kaydedilmesi ve kontrolü görevleri İdare tarafında mevzuata uygun bir şekilde yapılmaktadır. Karar ve onay işlemleri farklı kişiler tarafından yapılmaktadır.

Personel sayısı, görevler ayrılığı ilkesini tam olarak uygulanamayacak düzeyde yetersiz olan birim bulunmamaktadır. Her bir harcama biriminde harcama sürecinde görevler ayrılığı ilkesine göre karar ve onay işlemlerinde farklı kişiler bulunmaktadır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Hatay Büyükşehir Belediyesinin 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Belediyeye Bağışlanan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi

Belediyenin bağış yoluyla edindiği taşınmazlarının ilgili varlık hesaplarında muhasebeleştirilmediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Bağış ve yardımlar" başlıklı 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında; yapılan her türlü bağış ve yardımın gelir kaydedileceği, nakdi olmayan bağış ve yardımların ise değerlendirmeye tabi tutularak kayıt altına alınacağı düzenlemesi yapılmıştır.

Yönetmelik'in maddi duran varlıklar hesap grubuna ilişkin işlemlerin düzenlendiği "Hesap grubuna ilişkin işlemler" başlıklı 187'nci maddesinde bağış veya hibe olarak edinilen maddi duran varlıkların varsa bilinen değeri, yoksa değerlemesi yapıldıktan sonra tespit edilen

değeri ile hesaplara alınacağı, "Hesabın niteliği" başlıklı 188'inci maddesinde Arazi ve Arsalar Hesabının, kamu idarelerinin her türlü arazi ve arsaları ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Hesabın işleyişi" başlıklı 189'uncu maddesinde ise: "Bedelsiz olarak kuruma intikal eden arazi ve arsalar tespit edilen değerleri üzerinden bu hesaba borç, 600 Gelirler Hesabına alacak kaydedilir. " hükmü yer almaktadır.

Yönetmelik hükümleri gereğince bağış olarak belediyeye geçen taşınmazların varsa bilinen değeri, yoksa değerlemesi yapıldıktan sonra tespit edilen değeri ile ilgili maddi duran varlık hesabına borç, 600 Gelirler Hesabına alacak kaydedilerek hesaplara alınması gerekmektedir.

Taşınmaz işlemlerinin incelenmesi neticesinde; Belediyeye bağışlanan 13 adet taşınmazın değer tespitinin yapılmadığı ve kayıtlara alınmadığı tespit edilmiştir.

Buna göre Yönetmelik'in 187'nci maddesinin bağış veya hibe olarak edinilen maddi duran varlıklar varsa bilinen değeri, yoksa değerlemesi yapıldıktan sonra tespit edilen değeri ile hesaplara alınır hükmü gereği bu taşınmazların değer tespitinin yapılarak muhasebe kayıtlarına alınması gerekmektedir.

BULGU 2: Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi

Belediyenin tahsisli kullandığı taşınmazlar ile diğer kurumlara tahsis ettiği taşınmazların muhasebe kayıtlarında izlenmediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "250 Arazi ve arsalar hesabı" başlıklı 188'inci maddesinde, Arazi ve Arsalar Hesabının, kamu idarelerinin her türlü arazi ve arsaları ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için, "251 Yeraltı ve yerüstü düzenleri hesabı" başlıklı 190'ıncı maddesinde, Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabının, herhangi bir işin gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak için, yeraltında veya yerüstünde inşa edilmiş her türlü yol, köprü, baraj, tünel, bölme, sarnıç, iskele, hark ve benzeri yapılar ile bunların eklenti ve bütünleyici parçalarının ve bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için ve "252 Binalar hesabı" başlıklı 192'inci maddesinde ise, Binalar Hesabının, eklenti ve bütünleyici parçaları dâhil olmak üzere, kamu idarelerinin mülkiyetinde bulunan binalar ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir.

Yönetmelik'in hesapların işleyişini düzenleyen maddelerinde ise tahsise konu edilen arazi ve arsaların, yer altı ve yer üstü düzenlemelerinin, ve binaların tahsis edilen kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaplara borç, 500 Net Değer Hesabına alacak kaydedileceği; ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarının 500 Net Değer Hesabına borç, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak kaydedileceği tahsisin kaldırılması durumunda da ilgili duran varlık hesabına alacak 500 Net Değer Hesabına borç kaydı yapılacağı ifade edilmiştir.

27.12.2014 tarihli ve 29218 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 41 Sıra No.lu Muhasebat Genel Müdürlüğü (Genel Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerinin Detaylı Hesap Planları) Genel Tebliği'nin detaylı hesap planı ekinde tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazlar için, 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yer Altı ve Yer Üstü Düzenlemeleri Hesabı ve 252 Binalar Hesabının yardımcı kodlarında; "02 Tahsis Edilen Taşınmazlar" ve "03 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar" düzenlenmiş ve bu yardımcı hesaplar Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planına da eklenmiştir.

Belediyeye ait mali tabloların doğru ve güvenilir bilgi üretebilmesi amacı ile tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazların muhasebe kayıtlarında yer alması gerekir. Ancak Belediyenin tahsisli kullandığı 45 adet taşınmaz ile diğer kurumlara tahsis ettiği 241 adet taşınmazın tahsis işlemi muhasebe kayıtlarında görülmemektedir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükmüne göre, Belediyeye tahsis edilen taşınmazlar ile belediyenin diğer kamu idarelerine tahsis ettiği taşınmazların muhasebe kayıtlarında gösterilmemesi ilgili maddi duran varlık hesaplarının hatalı veri sunmasına neden olmaktadır.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Su ve Kanalizasyon İdaresi ve İlçe Belediyelerince Aktarılması Gereken Çevre Temizlik Vergisi Paylarının Aktarılmaması

Büyükşehir Belediyesine ilçe belediyeleri tarafından aktarılması gereken Çevre Temizlik Vergisi paylarının aktarılmadığı tespit edilmiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Çevre temizlik vergisi" başlıklı mükerrer 44'üncü maddesine göre; büyükşehir olan illerde konutlardan elde edilen Çevre Temizlik

Vergisinin su kanalizasyon idareleri tarafından su faturalarına yansıtılmak suretiyle, işyeri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait Çevre Temizlik Vergisi'nin ise ilgili belediyece tahsil edilmesi gerekmektedir. Bu şekilde hem su kanalizasyon idaresince konutlardan hem de ilgili belediyelerce işyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalardan tahsil edilen çevre temizlik vergisi'nin %20'sinin münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere tahsilatı takip eden ayın 20'sine kadar büyükşehir belediyesine aktarılması gerekmektedir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 23'üncü maddesi gereği gecikmelerden kaynaklı faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden, ilgili ilçe belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur.

Belediyenin 2024 yılı mali tablolarının incelenmesi neticesinde; Hatay ili sınırları içerisinde bulunan su ve kanalizasyon idaresince (HATSU) konutlar üzerinden hesaplanan Çevre Temizlik Vergisi ile beraber 7 ilçe belediyesinin işyerleri üzerinden tahsil ettikleri Çevre Temizlik Vergisi payını eksik aktardığı veya hiç aktarmadığı tespit edilmiştir.

HATSU ve İlçe belediyelerinden alınan verilerde, 31.12.2024 tarihi itibarıyla Belediyeye gönderilmesi gereken Çevre Temizlik Vergisi payının 59.147.610,47 TL olduğu görülmüştür.

Tablo 10: Çevre Temizlik Vergisi Payı Borcu Olan İdareler

S.No	İlçeler	İlçelerin ÇTV %20 Borcu
1	HATSU	58.406.547,31
2	Belen Belediyesi	290,80
3	Erzin Belediyesi	261,83
4	Hassa Belediyesi	17.763,37
5	Kırıkhan Belediyesi	2.101,58
6	Kumlu Belediyesi	22,04
7	Payas Belediyesi	718.938,73
8	Samandağ Belediyesi	1.684,81
Toplam		59.147.610,47

Söz konusu durumun mevcudiyeti, gönderilmeyen ve takibi yapılmayan Çevre Temizlik Vergisi paylarından dolayı, mali tablolarda 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabının, 600 Gelirler Hesabının ve 590 Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu Hesabının 59.147.610,47 TL eksik yer almasına sebebiyet vermektedir. Tahsilatların zamanında yapılması ve kayıtlara alınması gerekmektedir.

BULGU 2: Yapım İhalelerinde Akaryakıt Fiyat Farkı Hesabında KDV Oranının Hatalı Alınması

İdarede, fiyat farkı verilen yapım işlerinde fiyat farkının hesabında KDV oranının hatalı hesaplandığı tespit edilmiştir.

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'na Göre İhale Edilen Yapım İşlerinde Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslar'ın Kapsam başlıklı 2'inci Maddesinde “4734 sayılı Kanuna göre ihale edilen ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa göre Türk parası üzerinden sözleşmeye bağlanan yapım işlerinde uygulanacak fiyat farkı bu Esaslara göre hesaplanır.” Denilmektedir. Bahse konu hesaplama yönteminin nasıl olacağı 5'inci maddede gösterilmiştir.

Aynı maddenin ç bendinde “AYo: Akaryakıt ürünleri için ihale tarihindeki satış fiyatını, AYn: Akaryakıt ürünleri için uygulama ayına ait ortalama satış fiyatını” ifade ettiği belirtilmiştir.

07.07.2023 tarihli Resmi Gazetede yayınlan 7346 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla “24/12/2007 tarihli ve 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararın 1 inci maddesinin birince fıkrasının: a) (a) bendinde yer alan “%18” ibaresi “%20” şeklinde, değiştirilmiştir.”

Yani, 07.07.2023 tarihli Resmi Gazetede yayınlan 7346 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile; %18 olarak uygulanmakta olan genel KDV oranı % 20'ye yükseltilmiş ve bu düzenleme 10 Temmuz 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İdarede yapım işi ihalelerinde, ağırlık katsayılarına göre hesaplanan fiyat farkında b3 endeksi KDV dahil hesaplanmıştır.

KDV oranlarındaki değişiklikten önce ihale edilen yapım işlerinde, b3 katsayısının KDV dahil hesaplanması sonucunda; temel endeksin(motorin fiyatının) %18 KDV oranıyla, uygulama ayındaki endeksin(Motorin fiyatının) ise %20 KDV oranıyla hesaplanmasına yol açmıştır. Dolayısıyla bu şekilde yapılan hesap yönteminde %2'lik bir sapma ortaya çıkmaktadır.

Bu durumu bir örnek ile açıklamak için; 06.10.2022 ihale tarihi olan bir yapım işini örnek verecek olursak;

Motorin KDV'siz 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı: 21,64988 TL

Motorin KDV'li 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı: $21,64988 \times 1,18 = 25,5468584$ TL

Motorin KDV'siz Kasım 2022 tarihindeki fiyatı: 21,35592 TL

Motorin KDV'li Kasım 2022 tarihindeki fiyatı: 25,1999856 TL

Şimdi bu verilerle KDV'siz Pn hesabı yapalım.

$P_n = b_3 \times \text{Motorin KDV'siz 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı} / \text{Motorin KDV'siz Kasım 2022 tarihindeki fiyatı}$

$P_n = 0,592861 \times 21,64988 / 21,35592 = 0,60102161$

Şimdi bu verilerle KDV'li Pn hesabı yapalım.

$P_n = b_3 \times \text{Motorin KDV'li 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı} / \text{Motorin KDV'li Kasım 2022 tarihindeki fiyatı}$

$P_n = 0,592861 \times 25,5468584 / 25,1999856 = 0,60102161$

Görüldüğü üzere P_n değeri KDV'siz ve KDV'li hesaplarda aynı değer çıktı.

Fakat 10.07.2023 tarihi itibari ile KDV oranı yüzde 18'den yüzde 20'ye yükseldi.

Motorin KDV'siz 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı: 21,64988 TL

Motorin KDV'siz Ağustos 2023 tarihindeki fiyatı: 31,14177 TL

Motorin KDV'li 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı: $21,64988 \times 1,18 = 25,5468584$ TL

Motorin KDV'li Ağustos 2023 tarihindeki fiyatı: 37,3701240 TL

Şimdi bu verilerle KDV'siz Pn hesabı yapalım.

$P_n = b_3 \times \text{Motorin KDV'siz 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı} / \text{Motorin KDV'siz Ağustos 2023 tarihindeki fiyatı}$

$P_n = 0,592861 \times 21,64988 / 31,14177 = 0,695203$

Şimdi bu verilerle KDV'li Pn hesabı yapalım.

$P_n = b_3 \times \text{Motorin KDV'li 6.10.2022 ihale tarihindeki fiyatı} / \text{Motorin KDV'li Ağustos 2023 tarihindeki fiyatı}$

$P_n = 0,592861 \times 25,5468584 / 37,3701240 = 0,683617$

Görüldüğü üzere Pn değeri KDV'siz ve KDV'li hesaplarda farklı değer çıkmaktadır.

Tablo 11: KDV Artışı Sebebiyle Meydana Gelen Fiyat Değişimi

Sıra No	İşin adı	Toplam Ödenen Hakediş Tutarı	KDV Oranı Değişikliğinden Kaynaklı Kesilmesi Gereken %2 lik Fazla Ödeme	Fazla Ödeme (KDV Dahil)
1	Hbb 1. Bölge (Antakya, Defne, Samandağ, Yayladağı, Altınözü, Reyhanlı, Hassa, Kumlu) Afet Kapsamında Yerleşim Yerlerinin Hazırlanması Ve Yol Bakım Onarım İşİ	326.518.033,01	400.798,51	480.958,21
2	Hbb 2. Bölge (İskenderun, Arsuz, Payas, Dörtyol, Erzin, Belen, Kırıkhan) Afet Kapsamında Yerleşim Yerlerinin Hazırlanması Ve Yol Bakım Onarım İşİ	276.031.282,40	523.613,17	628.335,80
3	Hatay Büyükşehir Belediyesi Serinyol-Madenli Arası 1. Etap (0+000-11+000) Yol	144.002.819,51	153.330,30	183.996,36

	Ve Sanat Yapısı Yapım İşi			
4	Hatay Büyükşehir Belediyesi Serinyol- Madenli Arası 2. Etap (11+001-28+000) Yol Ve Sanat Yapısı Yapım İşi	146.719.098,52	114.298,14	137.157,77

Pn değerindeki bu fark doğrudan fiyat farkı hesabını etkilemekte ve sonucu etkilemektedir.

Bu itibarla İdarede yapılan işlemlerde vergi tutar ve oranlarının değişimlerinin takibinin yapılması ve işlemlerde yeni vergi tutarları veya oranlarının dikkate alınması gerekmektedir.

BULGU 3: Hakedişlerin Aylık Yapılmaması ve Fiyat Farkı Hesabının İş Programına Uygun Yapıldığı Değerlendirilerek Ödemede Bulunulması

İdarece yapılan fiyat farkı ödemelerinde, hakediş ödemelerinin aylık yapılmadığı ve bu hakedişlere ilişkin yapılan fiyat farkı ödemelerinin enterpolasyon yöntemi ile belirlenmesi gerekirken, iş programına uygun olduğu varsayılarak ödemede bulunulduğu tespit edilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "Ataşmanlar ve ilgili diğer defterler" başlığı altındaki 28'inci maddesinde;“(1) İşyerlerinde, yapılan işlerin bütün ayrıntılarını günü gününe kayıt altına almak için, örneklerine göre şantiye günlük defteri, röleve ve atasman defterleri, bunlarla ilgili belgeler yüklenici ile birlikte yapı denetim görevlisi tarafından tutulur. Yüklenici bu defterleri ve ilgili belgeleri imzalamak zorundadır. Bunlardan imzalı birer kopya yükleniciye verilir.

(2) Yüklenici atasmanlar ve ilgili diğer defter ve belgeleri imzalamış olmakla içindekileri ve yapılan hesapların doğruluğunu kabul etmiş olur...” hükmüne yer verilmiştir. Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin “Geçici hakediş raporları” başlıklı 39'uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; “Yüklenicinin yaptığı işler ile ihzarattan doğan alacakları, metrajlara göre hesaplanarak sözleşme hükümleri uyarınca kesin ödeme niteliğinde olmamak

ve kazanılmış hak sayılmamak üzere geçici hakediş raporları ile ödenir. Metrajlar, yeşil defter ve eklerinde gösterilir. Yüklenici, kesin hesapları da yapı denetim görevlisinin denetimi altında işe paralel olarak yürütmek zorundadır.

Bu halde, geçici hakediş raporlarının düzenlenmesinde, bitmiş iş kısımları için kesin metrajdaki miktarlar dikkate alınır.” hükmü yer almakta olup, bu hükme göre birim fiyat sözleşmelerde, hakediş raporlarının düzenlenebilmesi için yüklenici tarafından gerçekleştirilen imalatların tespit edilmesi gerektiği, anılan maddenin ikinci fıkrasına göre ise anahtar teslimi götürü bedel sözleşmelerde hakedişlerin ihale dokümanında öngörülen ilerleme yüzdeleri üzerinden sözleşmesinde ve eklerinde yazılı esaslara göre ödenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Şartnamenin 39’uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinde ise; geçici hakediş raporlarının yüklenicinin başvurusu üzerine, sözleşme ve eklerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça her ayın ilk beş işgünü içinde düzenleneceği, yüklenicinin başvurmadağı takdirde idarenin en çok üç ay içinde, tek taraflı olarak hakediş düzenleyebileceği belirtilmiştir.

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu’na Göre İhale Edilen Yapım İşlerinde Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esasların “İş programı ve ödenek limiti” başlıklı 7’nci maddesinde; (3) Havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı dönemde, idarenin izniyle yüklenici tarafından teknik şartlar yerine getirilerek işe devam edilmesi veya yüklenicinin iş programında öngörülenden daha fazla imalat yapması halinde, imalatın fiilen yapıldığı ay esas alınarak, bu dönemde gerçekleştirilen işler için fiyat farkı hesaplanır

hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen düzenlemelere göre; Geçici hakediş raporlarının yüklenicinin başvurusu üzerine, sözleşme veya eklerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça her ayın ilk beş işgünü içinde düzenleneceği, yüklenici başvurmadağı takdirde idaresinin, en çok üç ay içinde, tek taraflı olarak hakediş düzenleyebileceği, İşyerlerinde, yapılan işlerin bütün ayrıntılarını günü gününe kayıt altına almak için, örneklerine göre şantiye günlük defteri, röleve ve ataşman defterleri, bunlarla ilgili belgelerin yüklenici ile birlikte yapı denetim görevlisi tarafından tutulması gerektiği, yüklenicinin bu defterleri ve ilgili belgeleri imzalamak zorunda olduğu ve bunlardan imzalı birer kopyanın yükleniciye verilmesi gerektiği, havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı dönemde, idarenin izniyle yüklenici tarafından teknik şartlar yerine getirilerek işe devam edilmesi veya yüklenicinin iş programında öngörülenden daha fazla imalat yapması halinde, imalatın fiilen yapıldığı ay esas alınarak, bu dönemde gerçekleştirilen işler için fiyat farkı hesaplanması gerektiği, İdarenin talebi olmaksızın yüklenici iş programına

nazaran daha fazla iş yaparsa, işin fiilen yapıldığı ay esas alınarak fiyat farkı hesaplanması gerektiği hususları açıktır.

Ayrıca 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Yapım İşlerinde Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslar'ın Uygulama Esasları başlıklı 6'ncı maddesinin ikinci fıkrasında “ *Fiyat farkı uygulanan işlerde, zorunlu nedenler dışında, hakedişlerin uygulama ayından sonraki ayın ilk beş iş günü içerisinde ve uygulama ayına ait endeksler belli olduktan sonra düzenlenmesi esastır.* ” Denilmektedir.

Uygulama ayına ait endeksler belli olmadan hakedişin düzenlendiği hallerde, fiyat farkı hesabının hakedişle birlikte yapılmayacağı, uygulama ayına ait endeksler belli olduktan sonra ayrıca hesaplanacağı belirtilmiştir.

Örnek işte yer teslim tarihi 19.10.2023 olmasına rağmen ilk hak ediş Mart 2024 ve ikinci hakediş Eylül 2024 ve kesin hakediş Kasım 2024 tarihlerinde yapılmıştır. Her ay hakediş düzenlendiğinde alınacak fiyat farkı ile yüklenicinin şu anki uygulaması arasında bir fark oluşmaktadır. Bu fark Mart 2024'te yapılan hakedişte zaten belli olmuş olan Ekim 2023 motorin fiyatı, Kasım 2023 motorin fiyatı, Aralık 2023 motorin fiyatı, Ocak-Şubat-Mart 2024 motorin fiyatları üzerinden hesaplanmıştır. Oysa Ekim 2023'te hakediş düzenlenseydi iş programına göre Ekim 2023'teki kadar iş yapıldığı kesinleşecek ve ödeme yapılacaktı. Fakat Mart 2024'te yapılan hak edişle sanki her ay ödenek miktarı kadar iş yapılmış gibi gösterilerek en nihayetinde aradaki fazladan fiyat farkı ortaya çıkarılmıştır.

Yüklenicinin her ay hakediş düzenlemesi yapması ya da her ay yapılan işi tutanakla kesinleştirmiş olması gerekmektedir. Mart 2024'te yapılan hakediş ile zaten kesinleşmiş olan Ekim-Kasım-Aralık 2023 ve Ocak-Şubat-Mart 2024 motorin fiyatları üzerinden fiyat farkı hesaplamak geleceğe dair motorin fiyat artışlarını da almak demektir ki kanunen bu mümkün değildir.

Ayrıca Kamu İhale Kurulu'nun: 24.03.2022 tarih ve 2022/DK.D-94 sayılı kararında; şantiye defteri, iş programı ve benzeri kanıtlayıcı belge bulunmaması halinde, sözleşme fiyatları ile yapılan iş miktarları ve takvim günü sayıları kullanılarak interpolasyon yöntemiyle ayırtırma yapıp yapılmayacağı hususuna ilişkin olarak: interpolasyon yöntemi ile her bir takvim ayına ait hakediş tutarının belirlenebileceği ve ek fiyat farkı hesabının ilgili aya ait endeks ile bu şekilde bulunan hakediş tutarı üzerinden yapılabileceği kararı alınmıştır.

Ayrıca Sayıştay 2'nci Dairesinin 22.02.2024 tarihli 35789 nolu kararında,

...hakedişlerin aylık olarak düzenlenmediği işlerde ek fiyat farkı hesabına esas olarak hangi ayın endeksinin kullanılacağı hususuna ilişkin olarak: (...) Bu çerçevede, ek fiyat farkı hesaplamalarına ilişkin olarak 1.07.2021 ile 31.12.2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen kısımların tespitinin yapılması gerektiği, hakedişlerin aylık olarak yapılmadığı durumlarda hakediş tarihinin dikkate alınmasının uygun olmayacağı, bu ve benzeri hallerde idareler tarafından 1/7/2021 ile 31/12/2021 tarihleri arasında imalatın/işin/teslimatın fiili olarak gerçekleşip gerçekleşmediği tespit edilerek, imalatın/işin/teslimatın fiili gerçekleştirildiği ayın endeksinin kullanılması gerektiği, (...) 6) 01.07.2021 ile 31.12.2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen kısımlara ilişkin şantiye defteri, iş programı ve benzeri kanıtlayıcı belge bulunmaması halinde, sözleşme fiyatları ile yapılan iş miktarları ve takvim günü sayıları kullanılarak enterpolasyon yöntemiyle ayrıştırma yapıp yapılmayacağı hususuna ilişkin olarak: (...) Anılan hükümlere uygun olarak gerekli belgelerin düzenlenmemiş olması durumunda, çalışılan (hakediş konusu imalatların gerçekleştirildiği) toplam gün sayısı ve hakediş tutarı esas alınarak hesaplanacak bir (1) çalışma gününe tekabül eden hakediş tutarı üzerinden enterpolasyon yöntemi ile her bir takvim ayına ait hakediş tutarının belirlenebileceği ve ek fiyat farkı hesabının ilgili aya ait endeks ile bu şekilde bulunan hakediş tutarı üzerinden yapılabileceği, (...)” ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca 22.01.2022 tarihi itibarıyla devam eden veya 22.01.2022 tarihinden önce fesih veya tasfiye edilmeksizin kabulü/geçici kabulü yapılan yapım işlerine ilişkin 01.07.2021 ile 31.12.2021 tarihleri arasında (bu tarihler dâhil) gerçekleştirilen kısımlar için ek fiyat farkı hesaplanacağı belirtilmiştir. Söz konusu hesaplamada kullanılacak olan “ $Fe = An \times E \times (Pn - 1)$ ” formülünde ifade edilen Fe’nin ek fiyat farkını, An’ın uygulama ayına ilişkin imalat miktarını, E’nin sabit katsayıyı ve Pn’in ise güncel endeksin temel endekse oranını ifade ettiği açıklanmıştır. Ayrıca hesaplamada esas alınan güncel endeksin, imalatların gerçekleştiği uygulama ayına ait endeksin olduğu ifade edilmiştir.

Bu bağlamda ek fiyat farkı hesabında imalatın fiili olarak gerçekleştirildiği ayın endeksinin kullanılması gerektiği açık olup hakedişlerin aylık olarak düzenlenmediği işlerde ek olarak imalatların fiili olarak gerçekleştirildiği ayların tespitine dayanak teşkil edecek kanıtlayıcı belgelerin de bulunmaması durumunda çalışılan toplam gün sayısı ve hakediş

tutarının esas alınması suretiyle bir çalışma gününe tekabül eden hakediş tutarının tespitini sağlayan enterpolasyon yönteminin uygulanması icap etmektedir.

Yapılan incelemede, İdare tarafından söz konusu her iki işe dair hakedişlerin aylık olarak düzenlenmediği görülmüş olup hakedişlere ilişkin ek fiyat farkı hesabında imalatların fiili olarak gerçekleştirildiği ayların endeksleri yerine, hakedişlerin düzenlendiği tarihlere tekabül eden ayların endekslerinin esas alındığı tespit edilmiştir.

Bu itibarla, İdarece yapılan, hakediş ödemelerinin aylık yapılmasının esas olduğu, hakedişlerin aylık yapılmasının yapılan işlerin kanıt olduğu veya İşyerlerinde, yapılan işlerin bütün ayrıntılarını günü gününe kayıt altına almak için, örneklerine göre şantiye günlük defteri, röleve ve ataşman defterlerinin kanıt olarak değerlendireceği imalatların fiili olarak gerçekleştirildiği ayların tespitine dayanak teşkil edecek kanıtlayıcı belgelerin de bulunmaması durumunda çalışılan toplam gün sayısı ve hakediş tutarının esas alınması suretiyle bir çalışma gününe tekabül eden hakediş tutarının tespitini sağlayan enterpolasyon yönteminin uygulanması gerektiği düşünülmektedir.

BULGU 4: Yeni Birim Fiyatla Sözleşmeye Dâhil Olan İş Kalemlerinin Miktarının Belirlenmemesi Nedeniyle Revize Birim Fiyat Uygulamasının Gerçekleştirilememesi

İdare tarafından yeni birim fiyat tespit edilerek sözleşmeye dâhil edilen iş kalemleri imalat miktarlarının belirlenmemesi nedeniyle mevzuatın öngördüğü revize birim fiyat uygulamasının gerçekleştirilemediği tespit edilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin “Sözleşmede bulunmayan veya fiyatı belirli olmayan işlerin fiyatının tespiti” başlıklı 22’nci maddesinde; proje değişikliği şartlarının gerçekleştiği hallerde, işin yürütülmesi aşamasında idarenin gerekli görerek yapılmasını istediği ve ihale dokümanında veya teklif kapsamında fiyatı verilmemiş yeni iş kalemlerinin veya iş gruplarının bedelleri ile sözleşme kapsamında yaptırılacak ilave işlerin bedellerinin, anılan maddede belirtilen usuller çerçevesinde yüklenici ile birlikte tespit edileceği belirtilmiştir. Bu şekilde hesaplanacak ilave işlerin bedellerinin; birim fiyat sözleşmelerde yeni birim fiyatlar üzerinden yükleniciye ödeneceği ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, Kamu İhale Genel Tebliği’nin “Yapım işlerinde iş kalemi miktarının değişmesi” başlıklı 52’nci maddesinde; birim fiyatlı işlerde yeni fiyat tespit edilerek sözleşmeye dahil olan iş kaleminin, projesine göre tespit edilip idare tarafından onaylanan

miktarında %20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve bu artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyatın revize edileceği ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılacağı belirtilmiştir.

Tebliğ'in 52'nci maddesinde revize birim fiyat hesabı; $R = F \times [1 - (A \times F) / S]$ $S =$ Sözleşme bedeli (TL), $F =$ İş kaleminin birim fiyatı (TL / ...), $A =$ İş kaleminde meydana gelen toplam artış miktarı (adet, mt, m2 vb.), $R =$ Revize birim fiyat (TL / ...) formülü ile yapılmaktadır.

İş kaleminde meydana gelen toplam artış miktarını (A) bulabilmek için iş kaleminin başlangıçtaki miktarının bilinmesi gerekmektedir. Sözleşmede yer alan bir iş kalemi için belirlenen miktar birim fiyat cetvelinde yer aldığı için sözleşmede yer alan miktar üzerinden fiyat revize edilebilmektedir. Yeni birim fiyat tespiti yapılan iş kaleminde ise sözleşme miktarı bulunmadığından yeni birim fiyat belirlenirken projeye uygun olarak iş kalemi miktarı tespit edilmeli ve idare tarafından onaylan iş kalemi miktarı üzerinden fiyat revize edilmelidir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca yeni birim fiyat tespit edilerek sözleşmeye dâhil olan iş kalemleri için projesine göre bir imalat miktarı belirlenmesi ve bu iş kalemi miktarında yukarıda belirtilen sınırlar dâhilinde bir artış gerçekleşmesi halinde de revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılması gerekmektedir.

Ancak, İdare tarafından yeni birim fiyat tespit edilen iş kalemlerinin herhangi bir miktar belirtilmeden sözleşmeye dâhil edildiği, uygulamada yapılan imalat miktarı üzerinden hakediş ödemelerinin gerçekleştirildiği görülmüş olup bu durumda, iş kalemine ait birim fiyatın revize edilemediği tespit edilmiştir.

Bu itibarla, yeni birim fiyat yapılırken miktar tespiti yapılmaması sonucunda iş kalemi için revize birim fiyat yapılamayacağı ve yeni birim fiyat yapılan iş kaleminde fazla ödemeye yol açabileceği için yeni birim fiyat tespiti yapılırken projeye uygun olarak iş kalemi miktarının tespit edilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: Okul Servislerinin İşletme Hakkının İhale Yapılmadan Sürdürülmesi

Büyükşehir Belediyesinin yetki ve görev alanına girmeden önce verilmiş izne istinaden çalışan okul servislerinin çalışma durumlarının ihale yapılmadan aynı şekilde sürdürülmesinin mevzuata aykırı olduğu görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7’nci maddesinin birinci fıkrasının;(f) bendinde;“*Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.*”, (p) bendinde;“*Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek.*”İkinci fıkrasında;“(…)Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. Taşıma birlik veya kooperatiflerine, belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabilir.”düzenlemeleri yer almaktadır.

Maddede yer alan hükümlerden servis araçları ile ilgili gerekli belirleme ve hakkın kullanımına ilişkin düzenleme yapmanın büyükşehir belediyesinin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır. Aynı Kanun’un “Ulaşım hizmetleri” başlıklı 9’uncu maddesinde,“*Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili üye olarak belirlenmeyen ulaşım sektörü ile ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ihtisas meslek odalarının temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır. Bu Kanun ile*

büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.”denilmektedir.

Ulaşım Koordinasyon Merkezine (UKOME) verilen yetki servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkindir. Sayıları belirlenen servislerin verilmesi kamu hakkı olup herkesin bilgisinin olabileceği rekabete uygun ihale yoluyla verilmelidir.2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun, 1'inci maddesinde yer alan, “(...)belediyelerin (...)satım, hizmet (...) kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu kanuna göre yürütülür.” hükmüne göre bu hakkın ihale ile verilmesi ve aynı Kanun'un “Kiralarda sözleşme süresi” başlıklı 64'üncü maddesinde yer alan, “Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür.Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı bulundukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır.Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.” hükmü gereği kiralamalarda sürenin 10 yıl ile sınırlı olduğu açıktır.

Yapılan incelemelerde; okul servis araçlarının işletilmesine yönelik olarak Büyükşehir Belediyesi kurulmadan önce, Hatay il genelinde servis araç işleticilerine, plaka sayılarının büyük bir kısmı İl veya İlçe Trafik Komisyon Kararı olmadan, küçük bir kısmı da İl veya İlçe Trafik Komisyon Kararları gereğince verilen plakalara işletme izninin verildiği; ancak İl veya İlçe Trafik Komisyon Kararları gereğince verilen plaka işletme hakkının kazanılmış hak

sayılması doğrultusunda; kanun, yönetmelik ve UKOME Kararlarında belirlenen şartları sağlamaları kaydıyla, her yıl çalışma izin belgelerinin yenilenmesi metodu ile faaliyetlerini sürdürmeleri sağlanmıştır.

Ayrıca, meydana gelebilecek ihtiyacın karşılanması için; Ulaşım Koordinasyon Merkezinin 2019-257 sayılı Kararı ile yürürlüğe giren Servis Araçları Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi'nin 5'inci maddesinin birinci fıkrasının "Hatay Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde Özel Servis Aracı çalıştırma izni, Hatay Büyükşehir Belediyesi adına, Ulaşım Dairesi Başkanlığı tarafından bu yönerge hükümlerine göre zorunlu haller dışında (1 yılı aşmamak kaydıyla) yılda bir kez ve bir yıl geçerli olmak üzere düzenlenir. " hükmü uyarınca, Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin ilgili mali yılı gelir tarifesinde belirtilen ilk tahsis ücretinin ödenmesi koşuluyla, 1 yıl süre ile servis taşımacılığı için çalışma izin belgesi düzenlendiği, tespit edilmiştir.

Şu halde Hatay büyükşehir olmadan önce Valilik veya il trafik komisyonu kararına istinaden çalışan servis araçlarının 5216 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra Büyükşehirin izni ve denetimi altında çalıştıkları, verilen çalışma izninin Büyükşehir Belediyesi kurulduktan sonra da aynı şekilde sürekli olarak sürdürüldüğü anlaşılmıştır.

Aşağıdaki tabloda Hatay İl Emniyet Müdürlüğü tarafından HBB'ye devredilen sayılar ve UKOME tarafından verilen Tahsisli Araç Sayısı gereğince yıllık çalışma izni ile faaliyet gösteren araçların listesi yer almaktadır.

Tablo 12: Hatay İli Toplam Okul Servis Aracı Sayısı

Hatay İl Emniyet Müdürlüğü tarafından HBB'ye devredilen sayılar	1984
UKOME Kurulu tarafından verilen Tahsisli Araç Sayısı	549
Toplam	2533

13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Uygulanmayacak hükümler" başlıklı 84'üncü maddesinde, bu Kanunla belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda, bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı, 23.07.2004 tarihli ve 25531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Diğer hükümler" başlıklı 28'inci maddesinde, Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna

aykırı olmayan hükümlerinin ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir.

Öncelikle 5216 ve 5393 sayılı Kanunlar yürürlüğe girmeden servisler konusunda Belediyelerin yetkileri bulunmamaktadır. Servis taşımacılığı yapan kişiler İl Trafik Komisyonundan çalışma izni alarak çalışmışlardır. 5216 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle artık büyükşehir alanları içindeki servislerle ilgili hak Büyükşehir geçmiştir. Bu bağlamda servislerle ilgili hak konusunda Büyükşehir yetkilidir. Nitekim bu şekilde çalışan servis araçlarına Büyükşehir Belediyesince her yıl çalışma izin verildiği gibi denetimi de yapılmaktadır.

Artık İl Trafik Komisyonlarının 5216 sayılı Kanun sonrası yetkisi kalmamıştır. 5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (p) bendinde yer alan düzenlemelerden bu yetkinin Büyükşehir Belediyesinde olduğu açıktır. İl trafik komisyonundan alınan izne istinaden faaliyette bulunan servislerin çalışma durumlarının izin/tahsis suretiyle sürekli uzatılması şeklinde verilen ve yıllardır devam eden bu uygulama 5216 sayılı Kanun yürürlüğe girene kadar bu kişiler açısından kazanılmış haktır. Ancak 5216 sayılı Kanun'la yeni durum olduğu için bu kişilerin geçmişte aldıkları izne istinaden süresiz olarak bu hakkı kullanmaları kazanılmış hak değildir.

Danıştay 13. Dairesinin Esas No: 2015/985, Karar No: 2015/3164, Esas No:2014/384, Karar No: 2014/1950, Esas No:2011/1134, Karar No: 2012/2226, Esas No:2014/1735, Karar No: 2014/2859 numaralı kararlarından da anlaşılacağı üzere belediyedeki yetkili organın kararıyla ihale yoluyla rekabete uygun, saydam bir şekilde süresinin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde toplu ulaşım ile ilgili işlemin yapılması gerekmektedir.

Servis hizmeti yapan araçlar fiili durum/il trafik komisyon kararına göre çalışmaya başlamış, alınan izinlere istinaden çalışma bugüne kadar süre gelmiştir. Daha önce il trafik komisyonu kararıyla izin verilen servis işletme hakkının her yıl izin verilerek fiilen sürdürülmesi mevzuata uygun değildir. Yetki Büyükşehirde olduğuna göre söz konusu hakkın süre ve şartları belirlenerek ihale yoluyla verilmesi gerekir.

Belediyenin imtiyazı aşan şekilde servislerin işletme hakkının süresiz olarak fiilen ihalesiz kullandırılması mevzuata uygun değildir. Mevzuata aykırı işlemlerin, mevzuata aykırılıklarının tespit edildiği tarih itibarıyla hukuk düzeninden çıkarılmaları hukuk devletinin bir gereğidir. Bu nedenle, yukarıda açıklanan hususlar da gözetildiğinde bu durumun düzeltilmesi zorunludur.

Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, yasal düzenlemelerin önüne geçmesi, yasal düzenlemenin uygulanamaması sonucuna yol açacaktır.

Bu hizmetin belediyeler tarafından yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin belediyelerce yürütülmesinde kamu yararı bulunduğu düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 10’uncu maddesi ile 5216 sayılı Kanun’un 26’ncı maddesinde yapılan düzenlemenin iptal talebine ilişkin 31.12.2013 tarihli ve 28868 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2011/63 Esas ve 2013/28 Karar sayılı kararında temel düzenlemelere istisna teşkil edilecek düzenlemenin yasa koyucu tarafından kamu yararını korumak veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir. Zira gerek 5216 ile 5393 ve gerekse de 2886 sayılı Kanundan ayrılmayı gerektiren bir Kanuni düzenleme bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, yapılan servis hizmetleri mevzuata aykırı olup bu aykırılığı giderecek şekilde yeni bir ihale yapılması zorunludur. Servis hizmetlerine ilişkin ihalede süre belirtilmesi gerekmekte olup kamu hakkı olan bu hizmetin ihale yoluyla da olsa süresiz verilmesi mümkün değildir. İl trafik komisyonu tarafından verilen izinlere istinaden çalışan servis hizmetlerinin süresi ve şartları belirtilerek Belediye Kanunu’nda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden biri seçilerek ihale yoluyla verilmelidir.

Kanuna aykırı olarak sürdürülen 2533 adet okul servisinin işletme hakkının süre ve şartları belirtilerek objektif ve aleniyet ilkelerine uygun şekilde katılımın şeffaf bir şekilde olması temin edilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır.

BULGU 6: Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi

Büyükşehir Belediyesi tarafından geçmiş dönemlerde tahsis edilen ve halen faal olarak kullanılan taksi plakalarının mevzuata aykırı biçimde ihale yapılmadan ve süresiz bir hak olarak kullandırıldığı görülmüştür.

Hatay genelinde geçmişte bir kısmı encümen veya meclis kararı ile, bir kısmı 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12'nci ve Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 18'inci maddeleri gereğince çeşitli İl Trafik Komisyonu kararları ile bir kısmı ise herhangi bir karar olmaksızın sadece ilgili odaya kayıtlı belgesi ile verilmiş 662 adet ticari taksi plakası bulunmaktadır. Bu araçlar günümüzde Belediye tarafından ihalesiz olarak yıllık çalışma izni verilerek faaliyetlerini sürdürmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun, 1'inci maddesinde, "...belediyelerin ... satım, hizmet..., kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu kanuna göre yürütülür" hükmü yer almaktadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinde; "(.) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, (.) belirlemek; durak yerleri ile (.) araç park yerlerini tespit etmek (.) kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek. (.) büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek (.)" denilerek büyükşehir belediyesi, il genelinde ulaşım hizmetleri ve bu hizmetlerin organizasyonunda yetkili kılınmıştır. Ayrıca aynı Kanun'un 9'uncu maddesinde; "Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır(.)" hükmü yer almaktadır.

5393 sayılı Kanun'un "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinin (p) fıkrasında ise; "Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek" denilmektedir. 5393 sayılı

Kanun ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin vazifeleri” başlıklı 15'inci maddesinin ikinci fıkrasının 9'uncu bendinde ve “Belediyelerin hakları, salahiyet ve imtiyazları” başlıklı 19'uncu maddesi birinci fıkrasının 5'inci bendinde yer alan hükümler de 5393 sayılı Kanun'dakilere benzer düzenlemelerdir.

Bu hükümlere göre, gerek 1580 sayılı Kanun'un yürürlük döneminde gerekse 5393 sayılı Kanun'a göre, belediye hudutlarında yolcu taşınması ve toplu ulaşım ile ilişkin görev, yetki ve hizmetler belediyelere verilmiş imtiyazlardır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde belediyeler tekel niteliğinde hak ve imtiyazlara sahiptir. Ayrıca 5216 sayılı Kanun'un 7'inci maddesi gereğince de minibüs ve taksi dâhil tüm toplu ulaşım araçları ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması ve hizmetlerin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usuller belirleme yetkisi Büyükşehir Belediyesinin görev ve yetkisi kapsamındadır.

Yasal düzenlemede belediyelere imtiyaz olarak verilmiş şehir içi yolcu taşıma hizmetlerinin yerine getirilmesi bizzat belediyece yapılmadığında, söz konusu kamu hizmeti, kanunlarda belirtilen yöntemlerle üçüncü kişilere gördürülebilecektir. Üçüncü kişilerin belirlenmesi ise, 2886 sayılı Kanun gereğince, rekabete açık, saydamlığı sağlanmış, süresi belirli ihaleler yoluyla yapılması gerekmektedir. Belediye meclisince hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesi yönünde karar verilmesi halinde, karardaki yönteme göre (kira, ruhsat, imtiyaz vb.) ve bu kararda verilen yetkiye dayanılarak ihale işlemleri yetkili kişi ve kurullarca yerine getirilecektir. Bu çerçevede toplu ulaşım ve yolcu taşımaya ilişkin hizmetler bakımından görevli ve yetkili olan belediyenin, bu hizmetlerin üçüncü kişilere gördürülmesini ihale yapılmaksızın doğrudan meclis, encümen veya belediye başkanı kararıyla yapması veya kendisine ait imtiyazı süre belirtilmeksizin devrederek gerçekleştirmesi ya da ihaleyle olsa dahi süresiz satış şeklinde işlem yapması mümkün değildir.

Öte yandan, 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın yürürlükte olduğu süre zarfında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun “İl ve ilçe trafik komisyonları” başlıklı 12'nci maddesindeki düzenleme ile; trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek görev ve yetki olarak İl ve İlçe Trafik Komisyonlarına verilmiştir. 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar'ın 1'inci maddesinde; “Bu Karar'da amaç; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taşımacılığın önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması

maksadıyla taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usul ve esaslarını tespit etmektir.”,

Karar'ın 2'nci maddesinde; “Bu Karar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12'nci maddesi hükümlerine göre, İl Trafik komisyonlarınca plaka tahdidi kararı alınan illerde uygulanır.” Karar'ın 3'üncü maddesinde; “Ticari Plaka verilebilmesi için; 1. Taksi, dolmuş ve minibüslerde; Şöförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şöförler odasına üye olmak, Karar'ın 5'inci maddesinde; “Ticari plaka, kapalı teklif usulü ile aşağıdaki şartlar dikkate alınarak, trafik komisyonunun tespit edeceği esaslara göre verilir.

a. İlin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısı trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin %80'ine tekabül eden muhammen bedeli, müracaat şekli, süresi, ihale zamanı ve diğer hususlar mahalli vasıta ve/veya en az iki gazete ile kamuoyuna duyurulur.

b. Tespit edilen ticari plakalar ikişer aylık dönemlerde bir yılda altı defa verilebilir. c. Kapalı teklif zarfları trafik komisyonları huzurunda açılır ve en yüksek bedeli teklif edenlerde başlamak üzere o dönem için tespit edilen miktarda ticari plaka verilir.” düzenlemeleri yapılmıştır.

Mevzuata göre, taksi plakalarının geçim kaynağı şöförlük mesleği olanlara süresi ve şartları belirtilmek suretiyle ihale edilmesi gerekir. Hatay sınırları içinde yukarıda belirtildiği şekilde verilen taksi plakalarında hak sahipliği için herhangi bir süre belirtilmemiştir. Süre belirtilmeksizin yapılan plaka tahsisleri 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 5'inci maddesine de aykırılık taşımaktadır.

Ayrıca yukarıda da belirtilen ve 1983 yılından beri yürürlükte olan 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ile kiralamalarda belirli süreler öngörülmüştür 5393 sayılı Kanun'a göre, belediye sınırlarında, taksi ile yolcu taşıma faaliyetinde bulunulması da belediyelerin vereceği izin veya hakka bağlıdır. Söz konusu plaka tahsisleri ise 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na ve yürürlükte olan 2886 sayılı Kanun'a uygun yapılmamıştır.

Yapılan incelenme neticesinde; söz konusu 662 adet taksi plaka sahibinden sadece yıllık olarak ticari araç çalışma izin belgesi bedeli tahsilatı yapıldığı, bunun dışında herhangi bir imtiyaz bedeli veyahut yıllık kira bedeli gibi bir ücret tahsil edilmediği tespit edilmiştir. Her ne

kadar Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 29'uncu maddesinde; “Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır” denilmekte ise de kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerektiği açıktır.

Nitekim Danıştay 13'üncü Dairesinin: 2014/1735 Esas No.lu ve 2014/2859 No.lu, 201/899 Esas No.lu ve K: 2018/1427 No.lu, E.2015/4749 Esas ve 2017/961 No.lu Kararları da toplu taşıma hatlarının işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz bedeli veya kira ücreti ödmeden, herhangi bir ihale veya sözleşme yapmadan İl Trafik Komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturmayacağı yönündedir. Buna göre 2020 Yılı Denetim Raporundaki “Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi” başlıklı maddesindeki bulgular kapsamında;12/07/2021 tarih ve 2314 sayılı yazı ve 24/08/2021 tarih ve 2813 sayılı yazı ile konu meclis gündemine taşınmış olup; ” Sayıştay Raporuna konu olan 662 adet ticari taksi işletmesi için; alınmış ve alınacak olan UKOME Kararlarına riayet edilmesi, UKOME' nin belirlemiş olduğu teknik özelliklere ve kurallara uygun araç şartlarının sağlanması kaydıyla. Meclis Karar tarihinden itibaren 3 yıl süre ile ruhsatlandırma metodu ile Çalışma İzin Belgelerinin düzenlenmeye devam etmesine, bu sürenin sonunda 662 adet ticari taksi işletme hizmeti verilmesi işinin gerçek/tüzel kişilere belirli bir süre ile kiralanabilmesi için 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri doğrultusunda ihale edilmesi talebi görüşülmüştür.

Belediye meclisi ise özetle “5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu' nun 9'uncu maddesinde ulaşım hizmetlerinin planlanması ve düzenlenmesi Büyükşehir Belediyesine bırakılmış, bu kapsamda UKOME Kurulunun alacağı kararlar ve bu kararların Büyükşehir Belediye Başkanının onayıyla yürürlüğe gireceği nazara alındığında idarenin, bu sorunu Anayasa Mahkemesi kararları, Kanun, Yönetmelik ve İl Trafik Komisyonu kararları doğrultusunda çözüme kavuşturması gerektiği tartışmasızdır. Bu sebeple talebin RED edilmesi görüşümüzdür. Takdir Meclisindir.” şeklinde okunan Hukuk ve İçişleri Komisyonu ile Ulaşım Komisyonunun 08.12.2021 tarihli ortak raporu, Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.12.2021 tarihli toplantısının 1'nci oturumunda oya sunulmuş ve mevcudun oy birliği ile kabul edilmiştir. 6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10'uncu maddesi ile 5216 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde yapılan düzenlemenin iptal talebine ilişkin 31.12.2013 tarihli ve 28868 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa

Mahkemesinin 2011/63 Esas ve 2013/28 Karar sayılı kararında, temel düzenlemelere istisna teşkil edilecek düzenlemenin yasa koyucu tarafından kamu yararını korumak veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir. Temel kanunlardaki prensiplere istisna teşkil eden düzenlemelerin yasa koyucu tarafından yapılabileceği açık olup, gerek 5216 ile 5393 ve gerekse de 2886 sayılı Kanun'dan ayrılmayı gerektiren bir Kanuni düzenleme bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle taksi plakalarına ilişkin hakkın verilmesi kamuyu ilgilendirdiği için bunun ihale kanunu çerçevesinde şartların ve verilme süresinin belirli olduğu ve herkesin katılımına açık olan ihale usulü ile verilmesi yukarıda belirtilen kanun hükümleri gereğince bir zorunluluktur. Danıştay 8. Dairesinin Esas 2016/1293 ve Karar 2017/3229 sayılı ilamında da belirtildiği üzere belediyelerin, tahsis ettikleri hatlar ile mevcut hatların kiralanmasında, 2886 sayılı Devlet ihale Kanunu hükümlerine uygun olarak ihale yoluyla objektif ve aleniyet ilkelerine uygun olarak herkesin ihaleye katılımını sağlamak suretiyle işlem yapması gerekir.

Ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 8'inci ve 9'uncu maddelerine dayanılarak hazırlanan ve 15.06.2006 tarihli ve 26199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Kazanılmış haklar" başlıklı 29'uncu maddesinde, "Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır." denilmektedir. 5216 sayılı Kanunun Büyükşehir Belediyesini toplu taşıma ve ulaşım konusunda yetkilendirdiği bir durumda Yönetmeliğin 29'uncu maddesinde sayılan kazanılmış hak kavramının Kanun karşısında geçerliliği bulunmamakla birlikte bu hükmün irdelenmesi gerekir.

5393 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun gereği Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürmesi mümkündür. Ancak, mevzubahis kamu hizmetinin üçüncü şahıslara gördürülmesi, hizmet alanının kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Taksi plakalarına ilişkin hakkın verilmesinin bu niteliği gözetildiğinde, bir kamu hakkının süresiz bir şekilde üçüncü kişilere devredilmesi mevzuata aykırıdır.

BULGU 7: Toplu Ulaşım Hatlarının İhalesiz ve Süresiz Olarak Kullandırılması

Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde belirlenen güzergâhlarda çalışan 205 adet (J plaka), 46 adet (M Plaka) ticari hatlı halk otobüslerinin işletme hakkının daha önce alınan

kararlara istinaden süresiz olarak ve ihale yapılmaksızın üçüncü kişilere verildiği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7'nci maddesinin birinci fıkrasının; (f) bendinde;

“Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettiirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.”,

(p) bendinde; “Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettiirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilirilmesine karar vermek.”,

İkinci fıkrasında ise; “ (...) Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. (...)”

hükümleri yer almaktadır.

Kanun'un “Ulaşım hizmetleri” başlıklı 9'uncu maddesinde;

“(…)

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

(…)

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz” denilerek büyükşehir olunmadan önce 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12'nci maddesi hükümlerince il ve ilçe trafik komisyonlarına tanınan yetkiler Ulaşım Koordinasyon Merkezine (UKOME) devredilmiştir.

Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15'inci maddesinde, her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmenin belediyelerin yetkisi dahilinde olduğu, bu hizmeti Danıştayın görüşü ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebileceği; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği, toplu taşıma hatlarını kiraya verebileceği veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebileceği düzenlenmiştir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 1'inci maddesinde yer alan, “(...) belediyelerin (...) satım, hizmet, (...) kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu kanuna göre yürütülür.” hükmüne göre toplu taşıma hakkının ihale ile verilmesi gerekmektedir.

Aynı Kanun'un “Kiralarda sözleşme süresi” başlıklı 64'üncü maddesinde yer alan, “Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür. Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı bulundukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır. Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.” hükmü gereğince de kiralamalarda sürenin 10 yıl ile sınırlı olduğu açıktır. Danıştay 13. Dairesinin Esas No:2015/985, Karar No: 2015/3164 numaralı kararı; “

(...)

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıllla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu

hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir.

(...)

Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği”

Aynı Dairenin Esas No:2014/384, Karar No: 2014/1950 kararı ise; “ (...)

Yukarıda yer verilen hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde toplu taşıma hizmetlerini yürütmenin ve bu amaçla toplu taşıma vasıtalarının işletilmesi ve işlettirilmesinin kamu hizmeti olarak münhasıran büyükşehir belediyelerine imtiyaz olarak verilmiş olduğu; toplu taşıma vasıtalarını işlettirmenin ise imtiyaz sözleşmesi, ruhsat verme, kiralama veya hizmet satın alma yoluyla gördürülebileceği; anılan usullerden herhangi birinin seçilmesi yoluyla toplu taşıma hizmetinin özel hukuk kişileri eliyle sağlanması hâlinde büyükşehir belediyesinin kanunlarla kendisine verilen ulaşım hizmetlerine ilişkin imtiyazdan vazgeçmiş sayılacağı sonucuna varılmakta olup; söz konusu vazgeçme iradesinin ise, ancak, belediye adına imtiyaz verilmesinde görevli ve yetkili kılınan belediye meclisince ortaya konulması hâlinde geçerli olacağının kabulü gerekmektedir.” şeklindedir.

İlgili mevzuat ve kararlar birlikte değerlendirildiğinde, toplu taşımaya ilişkin hakların belediyeye ait olduğu açıktır. Toplu taşıma hizmetlerinin imtiyaz, kiralama, ruhsat verme veya hizmet satın alma usullerinden biri ile Belediye tarafından üçüncü kişilere gördürülmesi de mümkündür. Ancak bu hakkın ihale yoluyla rekabete uygun, saydam ve sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede toplu taşıma hizmetleri bakımından görevli ve yetkili olan belediyenin bu hakkını mevzuata uygun şekilde

ihale yapmadan doğrudan meclis, encümen veya belediye başkanı kararına dayanarak ve süresi belli olmayacak şekilde dağıtması, satması, devretmesi veya her ne surette olursa olsun kullandırması mümkün değildir.

Büyükşehir Belediyesinin toplu taşıma işlemlerinin incelenmesi neticesinde; Hatay ili içerisindeki ilçe belediyelerinin almış olduğu meclis kararlarına ve İl Trafik Komisyonu kararına istinaden 251 adet şehir içi halk otobüsü plakası tanımlandığı ve üçüncü kişilere verilen söz konusu plakaların süresiz bir şekilde kullanılmasının sağlandığı tespit edilmiştir.

Şöyle ki,

- Antakya Şehir İçi Halk Otobüsleri (104 adet J Plaka)

Antakya Şehir İçi Halk Otobüsleri Hatay Büyükşehir Belediyesi kurulmadan önce Antakya Belediye Başkanlığı tarafından 06.06.1988 tarihli ve 96 sayılı Belediye Meclis Kararı ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile,

İskenderun Şehir İçi Halk Otobüsleri (31 adet J Plaka)

İskenderun Şehir İçi Halk Otobüsleri İskenderun Belediye Başkanlığı tarafından alınan Belediye Meclis Kararı ile çalışmaktadır. Hatay Büyükşehir Belediyesinin kurulması ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile,

- Samandağ Şehir İçi Halk Otobüsleri (17 adet J Plaka)

Samandağ Şehir İçi Halk Otobüsleri Samandağ Belediye Başkanlığı tarafından alınan Belediye Meclis Kararı ile çalışmaktadır. Hatay Büyükşehir Belediyesinin kurulması ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile,

Kırıkhan Şehir İçi Halk Otobüsleri (46 adet M Plaka)

Kırıkhan Şehir İçi Halk Otobüsleri Kırıkhan Belediye Başkanlığı tarafından alınan Belediye Meclis Kararı ile çalışmaktadır. Büyükşehir Belediyesinin kurulması ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile faaliyetlerini ihale ile yapılmaksızın ve süresiz olarak yürütmektedirler.

- Belen Şehir İçi Halk Otobüsleri (53 adet J Plaka)

Belen Şehir İçi Halk Otobüsleri İl Trafik Komisyon Kararı ile çalışmaktadır. Dönüşüm Projesi kapsamında 17/05/2018 tarih ve 137 sayılı UKOME Kararı doğrultusunda çalışma izin

belgesi düzenlenmiş ve özel toplu taşıma araçlarına dönüşerek BB plaka harf grubu ile süresiz ve ihalesiz faaliyet göstermektedir.

Öte yandan Ulaşım Daire Başkanlığı söz konusu ulaşım hatlarının ihale ile kiralanabilmesi için UKOME'nin belirlemiş olduğu teknik özelliklere ve kurallara uygun araç şartlarının sağlanması kaydıyla, Meclis Karar tarihinden itibaren 3 yıl süre ile ruhsatlandırma metodu ile Çalışma İzin Belgelerinin düzenlenmeye devam etmesine, bu sürenin sonunda UKOME' nin belirlemiş olduğu güzergâhlarda ve araç sayılarında şehir içi halk otobüsleri ile toplu taşıma hizmeti verilmesi işinin gerçek/tüzel kişilere belirli bir süre ile kiralanabilmesi için ihale edilmesi talebi ile meclise gönderilmiştir.

Buna göre meclis ise 5216 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde Ulaşım Hizmetlerinin planlanması ve düzenlenmesi Büyükşehir Belediyesine bırakılmış, bu kapsamda UKOME Kurulunun alacağı kararlar ve bu kararların Büyükşehir Belediye Başkanının onayıyla yürürlüğe gireceği nazara alındığında idarenin, bu sorunu Anayasa Mahkemesi kararları, Kanun, Yönetmelik ve İl Trafik Komisyonu kararları doğrultusunda çözüme kavuşturması gerektiği tartışmasız olduğunu belirtmiş ve kararı Belediyeye bırakmıştır.

Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir.

Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, bir kanunun dahi üstüne geçmesi, o kanunun uygulanamaması sonucuna yol açacağı da bir gerçektir. Bu hizmetin belediyeler tarafından yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin belediyelerce yürütülmesinde kamu yararı bulunduğu düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10'uncu

maddesi ile 5216 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde yapılan düzenlemenin iptal talebine ilişkin 31.12.2013 tarihli ve 28868 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2011/63 Esas ve 2013/28 Karar sayılı kararında temel düzenlemelere istisna teşkil edilecek düzenlemenin yasa koyucu tarafından kamu yararını korumak veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve Danıştay kararlarından da anlaşılabileceği üzere toplu taşıma hatlarının işletme ve işletme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz bedeli veya kira ücreti ödemeden, herhangi bir ihale veya sözleşme yapılmadan sadece il trafik komisyonlarının verdiği kararlara dayanılarak ve hem Büyükşehir Belediye Meclisinin hem de UKOME'nin kanuna aykırı kararları ile ihale yapılmaksızın süresiz olarak yıllık çalışma belgeleri ile üçüncü kişilerin tekel oluşturmaya izin verilmesi mevzuata aykırıdır.

BULGU 8: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

İdarede çalışan kadrolu işçilerin yıllık izinlerinin düzenli olarak kullandırılmadığı görülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı" başlıklı 50'nci maddesinde dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun "Yıllık ücretli izin hakkı ve izin süreleri" başlıklı 53'üncü maddesinde işyerinde işe başladığı günden itibaren, deneme süresi de içinde olmak üzere, en az bir yıl çalışmış olan işçilere yıllık ücretli izin verileceği ve izin hakkından vazgeçilemeyeceği hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanun'un "Yıllık ücretli iznin uygulanması" başlıklı 56'ncı maddesinde bu iznin Kanunda belirlenen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu, "Sözleşmenin sona ermesinde izin ücreti" başlıklı 59'uncu maddesinde ise iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin kendisine veya hak sahibine ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu Kanun'un 60'ıncı maddesinde ise; yıllık ücretli izinlerin yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağına, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağına, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile

işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiş ve bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği’nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili Kanun’a paralel düzenlemeler yapılmıştır.

Belirtilen Kanun’un 103’üncü maddesinde ise; hak edilmiş izni kullanmadan iş akdinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya Yönetmelik’in esas ve usullerine aykırı olarak izni kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Buna göre Belediyede çalışan işçilere yıllık izinleri düzenli olarak kullandırılmalı, herhangi bir sebepten sözleşmesi sona erdiğinde işçinin kullanmadığı yıllık izni olduğunda Belediye tarafından işçiye ücret ödenmelidir. Ancak esas olan işçilerin dinlenme hakkının gereği olarak yıllık izinlerin zamanında kullandırılması olduğundan, işçilerin yıllık izinleri biriktirilmemeli, düzenli olarak kullanılması sağlanmalıdır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı’nın 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge’sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yapılan incelemelerde Belediyedeki birçok işçinin birikmiş yıllık izinleri olduğu, emekli olan birçok işçiye de birikmiş izin ücreti ödemesi yapıldığı görülmüştür. Yapılan incelemede; kadrolu işçilerden 8 işçinin 100 günü aşan kullanmadığı izinlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Yıllık izinlerin kullandırılmaması, yasal düzenlemelerle güvence altına alınmış olan bir hakkın ihlal edilerek bunun bir idari veya adli yaptırıma dönüşmesi sonucunu doğurabileceği gibi, uygulamada işverenin izni kullandırmak yerine parasını ödemeyi ya da işçinin sözleşme sona erdiğinde topluca para almayı tercih etmesiyle idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde, biriken yıllık ücretli izinlerinin kullandırılması hususunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 9: İşçilerin Yıllık Fazla Çalışma Saati Sınırının Aşılması

İdarede istihdam edilen işçilerin bazılarında, 4857 sayılı İş Kanunu’nda azami süre olarak belirtilen yıllık 270 saati aşan sürelerde fazla çalışma yaptırıldığı görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu’nun “Fazla çalışma ücreti” başlıklı 41’inci maddesinin sekizinci fıkrasında; fazla çalışma süreleri toplamının bir yılda 270 saatten fazla olamayacağı belirtilmiştir. Aynı Kanun’un “Çalışma süresi” başlıklı 63’üncü maddesinin son fıkrasında; çalışma sürelerine ilişkin uygulama şekillerinin, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle düzenleneceği ifade edilmiştir.

İş Kanunu’na İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği’nin “Fazla çalışmada sınır” başlıklı 5’inci maddesinde; fazla çalışma sürelerinin toplamının bir yılda 270 saatten fazla olamayacağı, bu süre sınırının, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkin olduğu belirtilmiştir.

Yine 4857 sayılı İş Kanunu’nun “İşin düzenlenmesine ilişkin hükümlere aykırılık” başlıklı 104’üncü maddesinde; personeli Kanun’un 63’üncü maddesinde ve Yönetmelikte belirlenen çalışma sürelerine aykırı olarak çalıştıran işveren veya işveren vekillerine idari para cezası uygulanacağı ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede, İdarenin üst işveren olarak istihdam ettiği 465 personele ilişkin fazla çalışma süresinin 4857 sayılı Kanun’da belirlenen üst limiti aştığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, istihdam edilen işçilerin fazla çalışma süresinin bir yılda 270 saatten fazla olmaması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 10: Taşınmaz İcmal Cetvellerinin Düzenlenmemesi

İdare tarafından 02.10.2006 tarihli ve 26307 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre hazırlaması gereken taşınmaz icmal cetvellerinin hazırlanmadığı görülmüştür.

Mezkur Yönetmelik’in “Kayıt şekli” başlıklı 7’nci maddesine göre; kamu idarelerine ait taşınmazlar için taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimler tarafından “Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar Formu”, “Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazlar Formu”, “Orta Malları Formu” ve “Genel Hizmet Alanları Formu”nun düzenlenmesi, hazırlanan bu formların taşınmaz icmal cetvelleri hazırlamak üzere mali hizmetler birimine gönderilmesi, mali hizmetler birimi tarafından ise bu formların konsolide edilerek Yönetmelik’in ekinde (Ek 7)

bulunan örneğe uygun şekilde taşınmaz icmal cetvellerinin oluşturulması gerekmektedir . Yönetmelikte, taşınmaz icmal cetvellerinde kayıt planında belirtilen unsurların her biri için bir satır ayrılması ve bu taşınmazlara ilişkin adet, yüzölçümü ve değer toplamalarının belirtilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Yapılan incelemede, İdarenin taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimi olan Emlak ve İstimlak Daire Başkanlığı tarafından adı geçen Yönetmelik'in ekinde yer alan taşınmaz kayıt formlarının İdare otomasyon sistemi haricinde düzenlendiği ancak bu formlar esas alınarak düzenlenmesi gereken taşınmaz icmal cetvellerinin Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı tarafından 2024 yılı için hazırlanmadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar gereğince Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre İdarenin taşınmaz icmal cetvellerini hazırlaması gerekmektedir.

BULGU 11: Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması

Belediyenin tapuda kayıtlı taşınmazlarından, tapu kaydı ile mevcut kullanım şekli farklılık gösteren taşınmazlar olmasına rağmen cins tashih işlemlerinin yapılmadığı görülmüştür.

27.05.2016 tarihli ve 29724 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde cins tashihi, "Binalar, arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının farklılık göstermesi durumunda tapu kayıtlarının mevcut kullanım şekli dikkate alınarak düzeltilmesi işlemi " olarak tanımlanmaktadır.

Aynı Yönetmelik'in "Cins tashihlerinin yapılması" başlıklı 10'uncu maddesinde;

"(1)Kamu idareleri;mülkiyetlerinde, yönetimlerinde ve kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, tapu kayıtlarında cins tashihinin yapılması için gerekli işlemleri yaparlar.

*(2) Tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlar açısından bu yükümlülük kullanan idarenin veya gerçek veya tüzel kişilerin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye aittir. Ancak cins tashihine ilişkin gerekli belgeler ile buna ilişkin malî yükümlülükler kullanıcılar tarafından karşılanır."*denilerek taşınmazların cins tashihlerinin yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yapılan taşınmaz denetimi sonucunda, idarenin tapuda kayıtlı taşınmazlarından, mevcut kullanım şekli ile tapuda yer alan bilgileri farklı olan taşınmazlar olduğu tespit edilmiştir.

Mevzuat hükümleri uyarınca, tapuda kayıtlı olan taşınmazların kullanım şekilleri ile tapu bilgilerinin uyumlu hale getirilmesi amacıyla cins tashihlerinin yapılması gerekmektedir.

BULGU 12: Ecrimisilin Olağan Bir Taşınmaz Yönetim Şekline Dönüştürülmesi

İdareye ait taşınmazlarının kiralama ihalesi yapılmadan ecrimisil alınarak kullandırıldığı görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 18’inci maddesine göre, taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına, üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek belediye meclisinin görev ve yetkileri arasındadır.

Aynı Kanun’un 34’üncü maddesine göre de, taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak ve süresi üç yılı geçmemek üzere taşınmaz kiralanmasına karar vermek belediye encümeninin görev ve yetkileri arasındadır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun “Kapsam” başlıklı 1’inci maddesinde; genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin bu Kanun’da yazılı hükümlere göre yürütüleceği ifade edilmiştir.

2886 sayılı Kanun’un “Ecrimisil ve Tahliye” başlıklı 75’inci maddesinde ise; “Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz malların, gerçek ve tüzelkişilerce işgali üzerine, fuzuli şagilden, bu Kanunun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerlendirme konusunda işin ehli veya uzmanı üç kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinesinin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli şagilin kusuru aranmaz. ... Kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren, işgalin devam etmesi halinde, sözleşmede hüküm varsa ona göre hareket edilir. Aksi halde ecrimisil alınır. İşgal edilen taşınmaz mal, idarenin talebi üzerine, bulunduğu

yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edilir.” hükmü tesis edilmiştir.

Diğer yandan, 5393 sayılı Kanun’un 15’inci maddesinde, 2886 sayılı Kanun’un 75’inci maddesi hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı belirtildiğinden İdare taşınmazlarının işgal edilmesi, ecrimisil alınması ve taşınmazın tahliyesi hakkında da söz konusu Kanun’un 75’inci maddesi uygulanmalıdır. Yapılan incelemede, Emlak ve İstimlak birimi tarafından İdarenin mülkiyetindeki alanların ecrimisil dosyasının takip edildiği anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, İdare taşınmazlarından kiraya verilebilir nitelikte olan alanların ihale edilmek suretiyle kiraya verilmesi, ecrimisil tahakkuk ve tahsilatlarının takibinin mevzuatta belirtildiği şekilde yapılması gerekmektedir.

BULGU 13: Elektrik Enerjisi Alımlarında Muaf Olunduğu Halde Elektrik Tüketim Vergisi Ödenmesi

İdarenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık alanlara ait elektrik faturaları incelendiğinde muaf olunmasına karşın elektrik tüketim vergisi ödendiği bu sebeple de KDV külfetine katlanıldığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun "Çeşitli Vergiler" başlıklı beşinci bölümünde elektrik tüketim vergisi Belediye gelirleri arasında sayılmıştır. Bu verginin mükellefinin elektriği tüketenler olduğu, bu vergiden istisna edilen tüketimlerin neler olduğu, elektrik enerjisini tedarik eden kuruluşların bu vergiyi elektrik enerjisi satış bedeli üzerinden elektriğin kullanıldığı işlerin konusuna göre %1 ve %5’lik oranlar üzerinden hesaplayıp tahsilini yaparak tahsil tarihini takip eden ayın 20. günü akşamına kadar belediyeye bir beyanname ile bildirmeye ve vergiyi aynı sürede ödemeye mecbur oldukları ifade edilmiştir.

Diğer yandan, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Belediyeye tanınan muafiyet” başlıklı 16’ncı maddesinde belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşa ve kullanımlarının katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katılma ve katkı paylarından muaf olduğu hüküm altına alınmıştır.

Hatay Büyükşehir Belediyesinin ödediği elektrik faturaları arasında, elektrik tüketim vergisinden muaf olduğu halde bu verginin dâhil edildiği, kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık alanlara ait faturalar da yer almaktadır. Muaf olduğu halde

ödenen elektrik tüketim vergisi tekrar belediyeye ödendiği için bu anlamda bir fazla ödeme ortaya çıkmamaktadır. Ancak faturalardaki KDV tutarı hesaplanırken matraha söz konusu vergi de dâhil edildiğinden bu tutarlara tekabül eden KDV fazladan ödenmektedir.

Bu açıdan yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri gereği belediyenin kendi taşınmazlarında kullandığı elektrik sebebiyle muaf olduğu elektrik tüketim vergisini ve bu vergiden kaynaklanan katma değer vergisini ödememesi için elektrik enerjisini sağlayan şirket nezdinde gerekli çalışmaların ve yapılması gerekmektedir.

BULGU 14: Bütçe Emanetlerinin Ödenmesinde Mevzuatta Belirtilen Sıraya Uyulmaması

Bütçe Emanetleri Hesabı'na kaydedilen tutarların mevzuatta belirlenen sıraya göre ödenmediği görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar" başlıklı 34'üncü maddesinde; kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderlerin, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 320 Bütçe Emanetleri Hesabı'na ilişkin işlemleri düzenleyen 249'uncu maddesinde; bütçe emanetlerine alınan tutarların muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ilgililerine ödeneceği düzenlenmiştir.

Mevzuat hükümleri değerlendirildiğinde, idarelerin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması nedeniyle alınan mal, hizmet ve yapım işi karşılığı olan tutarların, 320 Bütçe Emanetleri Hesabı'na kaydedileceği ve ödemelerin muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre gerçekleştirileceği anlaşılmaktadır.

Yapılan incelemede, bütçe giderlerinin gerçekleşmesi sırasında nakit yetersizliğinden dolayı 320 Bütçe Emanetleri Hesabı'na kaydedilen tutarların ilgililere ödenmesi aşamasında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda ve Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen öncelik sırasına uyulmadığı tespit edilmiştir.

Nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde bütçe emanetlerine alınan tutarların, muhasebe kayıtlarına alındığı sıraya göre ödenmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer bulgularda yer almaktadır.
Belediyeye Bağışlanan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Denetim Görüşünün Dayanaklarında yer almaktadır.
Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer Bulgularda yer almaktadır.
Okul Servislerinin İşletme Hakkının İhale Yapılmadan Sürdürülmesi	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer bulgularda yer almaktadır.
Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde yer almaktadır.
Toplu Ulaşım Hatlarının İhalesiz ve Süresiz Olarak Kullanılması	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer bulgularda yer almaktadır.